
SKRIFTSYN, BIBELTOLKNING OG HOMOFILIS PØRSMÅLET

Av Kenneth Fløistad Ellefsen

Vårens nummer av Baptist er et faglig og aktuelt bidrag til de prosesser som nå foregår i Baptistsamfunnet. Temaet for denne utgaven er *Bibelsynet og homofilisaken*. Spørsmålet om homofilt samliv har vært et debattert tema blant norske baptister helt siden begynnelsen av 1990-tallet. Utredningen *Homofili – Bibelsk bakgrunn og etiske aspekter* kom i 1995. Landsmøtets uttalelse i 2000 skapte bare en foreløpig ro om saken. I 2006 ble Oslo 3. Baptistmenighet ekskludert fra Det norske Baptistsamfunn på grunn av at de hadde valgt inn en homofil i menighetsrådet. Nå har spørsmålet om homofilt samliv igjen kommet på dagsorden blant norske baptister.

Også i våre naboland har homofilisaken vært tematisert. Etter at Sveriges Riksdag i 2009 vedtok loven om likekjønnet ekteskap, fikk homofilispørsmålet en ny aktualitet blant svenske baptister. Etter en konsultasjon med menighetene besluttet Missionsstyrelsen å ikke anbefale en bestemt praksis overfor menighetene. Det skulle være opp til menighetene selv å bestemme om de vil vie homofile. Denne praksisen ble støttet på landsmøtet i 2010. Norrmalmkyrkan vedtok i 2009 å åpne opp for vielse av homofile par, og senere har minst to menigheter til vedtatt samme praksis. I 2013 ble Svenska Baptistsamfundet en del av Ekkumeniakyrkan. Det nyetablerte kirkesamfunnet anerkjenner at det finnes ulike meninger om homofili, men understreker at homofili ikke er til hinder for å bli medlem i menigheten eller kunne virke som pastor eller diakon. Hver lokalmenighet kan selv bestemme om de ønsker å vie homofile par eller ikke. Også i den danske Baptistkirken har temaet vært debattert. Teologisk Forum, en arbeidsgruppe innenfor Baptistkirken, publiserte i 2012 et studie- og samtaledokument om homofili. Dokumentet gir ingen entydige konklusjoner, men det er ment som et studiedokument som lokalmenighetene kan anvende i sine egne drøftelser. Her er saken blitt overlatt til den enkelte menighet å vurdere.

I den norske debatten er spørsmålet om bibelsyn i forbindelse med homofilisaken blitt aktualisert. Begge parter vil påberope seg Skriften til støtte for sitt syn, og de vil hevde at Skriften er deres autoritet for baptistisk tro, lære og autoritet. Dermed blir det presserende å avklare spørsmålet om bibelsyn og teksttolkning. Dette nummeret har til hensikt å belyse noen av aspektene.

Allerede i juli 2019 ble ti sentrale baptistledere og baptistteologer spurt om å bidra med en artikkel om temaet. De ti som ble spurt, representerte ulike syn både om bibelsyn og homofilisaken. Spørsmålene som ble ønsket belyst med en artikkel, var følgende:

Hva er de sentrale elementer for Skriftfortolkning i en baptistisk kontekst?

Hvilke sentrale motiver i Skriften mener du har betydning for Skriftfortolkningen og med særlig henblikk på homofilispørsmålet?

Hvilket organ eller hvem blant norske baptister skal avgjøre hvilken Skriftforståelse som er i samsvar med «Erklæringen om baptistisk tro og ordning» fra 1963 og «Verdigrunnlaget for Det Norske Baptistsamfunn» fra 1966?

Fokuset på artikkelen skulle med andre ord være mer på skriftfortolkning enn skriftsynet som sådan. Årsaken til denne vektleggingen er at siden begge parter påberoper seg Skriften som autoritativ, vil det være mer interessant med deres skriftfortolkning enn deres skriftsyn.

Av de ti forespurte takket fire ja. Underveis i prosessen ble det bare to som kom til å levere inn sine bidrag. Det er beklagelig at ikke flere av kirkesamfunnets ledere prioriterer å bidra med faglige artikler om aktuelle temaer. Heldigvis representerer de to innkomne bidragene to ulike syn på skriftfortolkning, og de viser hvordan deres hovedmomenter til en baptistisk skriftfortolkning får konsekvenser i homofilisaken. I tillegg til disse to artiklene har Simeon Ottosen, teologistudent ved Fjellhaug Internasjonale Høgskole, skrevet en artikkel om ulike typer av Skriftsyn. Artikkelen gir et godt overblikk over de viktigste posisjonene.

I tillegg finner du innkallingen og sakspapirene til årsmøtet til NBHS. Årsmøtet avholdes i Drammen baptistkirke lørdag 2. mai. Jeg håper mange av historieselskapets medlemmer har anledning til å finne veien til Drammen og bidrar til et engasjerende årsmøte!

På vegne av styret for NBHS ønsker jeg deg en velsignet påskehøytid!

ULIKE AKTUELLE BIBELSYN

Av Simeon Ottosen

INNLEDNING

Kristne har til alle tider tenkt ulikt om forskjellige spørsmål. Ofte dreier disse uenighetene seg om hermeneutikk. Det betyr at uenighetene er knyttet til hvordan man skal tolke og forstå bibelske tekster. Det kan man for eksempel se i spørsmål om endetid, dåp eller nattverd.

Så er det noen ganger enighet om tolkningen av en bibeltekst, men det er uenighet om teksten fremdeles er gyldig eller relevant for det kristne livet i dag. Uenigheter av denne art er ofte et resultat av at folk innehar forskjellig bibelsyn.

HVA ER ET BIBELSYN?

Bibelsyn handler om vårt syn på og vår forståelse av Bibelen¹. Bibelsynet kan dreie som om spørsmål som: Hva slags bok er Bibelen? Har Bibelen autoritet i våre liv i dag? Hvor mye skal Bibelen bety for vår etikk? Hvordan forholder vi oss til Bibelens beskrivelse av historie, geografi og vitenskap? Skal vi også regne slike tekster som autoritative, eller er disse opplysningene foreldet og feilaktige?

Alle har et bibelsyn, for alle har noen forventninger som ligger til grunn før vi plukker opp en bibel. Noen ser på det som et religiøst dokument, skrevet av mennesker. Andre ser på det som Guds egne ord, gitt til oss mennesker. Andre vil være nølende til idéen om at det er Guds egne ord, men kan likevel være enig i at det er mye visdom å hente derfra.

Selv om alle har et bibelsyn, er min påstand at mange har et uavklart bibelsyn. Med denne artikkelen ønsker jeg å skape bevisstgjøring rundt vårt bibelsyn, og hva slags fordeler og ulemper som finnes med bibelsynet vi selv slutter oss til. Kanskje kan vi også lettere forstå

¹ Austad, *Bibelen og teologien bidrag til skriftsynet av lærere ved det Teologiske menighetsfakultet*, 14.

dagens teologiske debatt hvis vi selv er klar over at det finnes forskjellige bibelsyn, og at det preger argumentasjonen som føres.

Det finnes mange forskjellige måter å kategorisere bibelsyn på. Jeg har her laget min egen kategorisering der jeg bevisst unngår å bruke belastede merkelapper som «konservativ» og «liberal». I tillegg skisserer jeg bibelsynene rimelig bredt. Fordelen med dette er at jeg får kategorisert flere forskjellige bibelsyn, ulempen er at jeg ikke får plass til alle forbehold og nyanser. I denne artikkelen presenterer jeg i alt seks ulike bibelsyn.

BIBELN SOM HISTORISK-RELIGIØST DOKUMENT

Et bibelsyn jeg ikke har tenkt å bruke nevneverdig tid på å presentere, er «Bibelen som historisk-religiøst dokument». Dette bibelsynet innebærer at Bibelen blir sett på som et historisk-religiøst dokument på lik linje med Koranen og andre religiøse skrifter. Bibelen er menneskelige tanker om Gud og om den menneskelige situasjon. Dette bibelsynet er vanlig blant mennesker med andre livssyn enn det kristne, og er derfor ikke interessant i denne sammenheng.

BIBELN STÅR I EN SÆRSTILLING, MEN INNEHOLDER FEIL OG MANGLER

I motsetning til de som tenker at Bibelen bare er et religiøst-historisk dokument, mener de som innehar dette bibelsynet at Bibelen står i en særstilling. For å få kunnskap om Gud, må vi blant annet gå til Bibelen. Bibelen forteller oss viktige ting om hvem Gud er, og hvem mennesker er. Men det betyr ikke at vi trenger å følge og akseptere alt som står der; det er faktisk noe vi bør forkaste. Bibelen er skrevet av mennesker med deres feil og mangler, og det preger hele boken.

Det er viktig å være klar over at det er stor variasjon i denne gruppen. Noen er ganske kritiske, andre er veldig kritiske til Bibelen.

De som inntar en ekstrem kritisk posisjon, kan hevde at det er en stor forskjell mellom den opprinnelige kristendom og den kristendom kirken senere skapte². Jesus var egentlig ikke Messias, det er noe

² Norsk Lærerakademi, *Bibelsyn og forståelse – studiemateriell til NLA's bibelsynskurs*, 38.

Bibelens forfattere har tillagt han senere. Jesus ble ikke født av jomfru Maria, og Jesus sto kanskje ikke opp fra de døde. Disse mener også ofte at det er store motsetninger mellom bibelske skrifter, Bibelen er på ingen måte en enhetlig bok.

Noen uttrykker seg mer varsomt. De kan hevde at det finnes motsetninger i Bibelen og beskrivelser av historiske hendelser som ikke er fullt ut historiske. Samtidig tenker de at Bibelen er en nyttig og viktig bok som forteller mye sant, selv om den også er full av feil og mangler.

I USA finnes det en gruppe som gjerne kalles for «progressive evangelikale», og som kan sies å inneha en moderat versjon av dette bibelsynet. Kenton Sparks, en av de som har skrevet mest om bibelsyn og historie-kritikk innenfor denne gruppen, tror at Gud kan tale ufeilbarlig i Bibelen³. Likevel stiller han spørsmål ved flere historiske hendelser som Bibelen forteller om, som Israelsfolkets utfrielse fra Egypt. Sparks mener at denne historien like gjerne kan være et resultat av forfatternes kreativitet som av historiske hendelser⁴. Sparks er altså ikke av den oppfatning at *alt* som står i Bibelen er sant, selv om han tror at Gud kan tale ufeilbarlig. En annen som kan plasseres i denne gruppen, er den kontroversielle, britiske baptisten Steve Chalke⁵.

Det finnes altså betydelige uenigheter mellom aktører innad i denne gruppen. Vi finner alt fra de som tydelig definerer seg på utsiden av den kristne trosbekjennelse ved å avvise Jesu oppstandelse, til de som hevder å slutte opp om den kristne trosbekjennelse, selv om de kan være ganske kritiske til Bibelens beskrivelser av visse historiske hendelser. Jeg skal nå prøve å skissere noen fordeler og ulemper ved dette bibelsynet som treffer begge disse to gruppene.

FORDELER

En stor fordel med dette bibelsynet er at man slipper å måtte forsvare vanskelige bibelord og bibeltekster. De grusomme krigene i Det gamle testamentet som Gud ser ut til å ha befalt, kan man avvise, og det samme gjelder skriftsteder som vekker anstøt for det moderne men-

³ Sparks, *God's word in human words*, 357.

⁴ Sparks, 100.

⁵ Se video og artikkel her: https://www.huffpost.com/entry/video-steve-chalke-on-tak_b_4799911

nesket. Ved å erkjenne at det eksisterer feil i Bibelen, er man ikke nødt til å forsvare alle skriftsteder med nebb og klør. Man kan selv rette kritikk mot dem.

En annen fordel med dette bibelsynet er at man tar historisk-kritisk bibelforskning på alvor. Man er ikke nødt til å avfeie bibelkritisk forskning fordi man innehar en overbevisning om at Bibelen for eksempel ikke kan ta feil. Det vil flere hevde er en fordel, spesielt i akademisk teologi.

En tredje fordel med dette bibelsynet er at det verdsetter kritisk tenkning. Det er lov til å lese og studere Bibelen med et kritisk blikk på teksten. I flere kristne miljøer er det ikke lov til å stille spørsmål om Bibelen som Guds ufeilbarlige ord. Her er det derimot lov til å være kritisk mot etablerte dogmer og etablerte sannheter, noe som kan oppleves som befriende for dem som synes visse bibeltekster er problematiske.

ULEMPER

Selv om det er noen fordeler med dette bibelsynet, er det også mange utfordringer.

For det første kan dette bibelsynet medføre at Bibelen får lite autoritet i spørsmål om hvordan vi skal leve livene våre og i spørsmål om frelse. Spørsmålet blir hva som skal ha autoritet i våre liv. Hva kirken tradisjonelt har stått for? Den rådende mening i samfunnet? Eller er det kanskje oss selv som suverent skal bestemme hva vi bør tro på og ikke i Bibelen?

I tillegg hadde Jesus et høyt syn på Skriften. Hvis man skal tro på evangeliens beretninger, så bekrefter han flere steder at Det gamle testamentet har autoritet. Hva gjør man med dette? Kan man hevde at Jesus selv tok feil, og i så fall, i hvor stor grad kan Jesus ha tatt feil, og likevel være Herre og frelser?

Et annet problem med dette bibelsynet er at det er vanskelig å skille mellom det vi bør akseptere som sant og relevant for oss og det vi bør avvise. Skal alt som er vanskelig for oss å forstå avvises? Blir ikke da Bibelen til slutt bare et speilbilde av oss selv og våre egne meninger?

BIBELN ER FULLSTENDIG UFEILBARLIG

Det bibelsynet som sannsynligvis skiller seg mest fra det vi nettopp gikk gjennom, kan kalles for «Bibelen er fullstendig ufeilbarlig». Her blir Bibelen sett på som Guds ufeilbarlige ord, gitt til oss mennesker. Dette bibelsynet er spesielt populært i USA og går under navnet «biblical inerrancy». Kjente, reformerte baptister i USA som John Piper og John MacArthur jr. vedkjenner seg denne læren⁶.

Ofte er læren om Bibelens ufeilbarlighet knyttet til et bestemt syn på hvordan Skriften har blitt inspirert, at Bibelens ord er gitt oss ord for ord av Den hellige ånd⁷. Dette betyr dog ikke at forkjempere for denne ufeilbarlighetslæren mener at Bibelen er et diktat fra Gud. Man holder fast på at de menneskelige forfatterne fritt skrev det som Den hellige ånd inspirerte for dem⁸.

Troen på Bibelens ufeilbarlighet får minst to viktige konsekvenser. For det første vil all vitenskap og annen forskning forkastes hvis det strider mot Bibelens beskrivelser⁹. Det er likevel viktig å merke seg at det ikke er våre *tolkninger* av Bibelen som er ufeilbarlige, det er bibelteksten selv. De som mener at Bibelen er ufeilbarlig, kan for eksempel være uenige om hvilke tekster i Bibelen som er ment bokstavelig.

For det andre så kan ikke Bibelen motsi seg selv. Alt av innhold i Bibelen stemmer overens, det er ingen motsetninger eller feil i Skriften.¹⁰ Flere vil erkjenne at det finnes spenninger og vanskeligheter i Bibelen, men hvis vi tolker teksten på riktig måte, vil vi komme frem til at det ikke eksisterer noen reell motsetning mellom bøker, kapitler eller bibelvers.

Læren om Bibelens fullstendige ufeilbarlighet står sterkt i USA, og der har det også blitt en slags bekjennelse om Bibelens fullstendige ufeilbarlighet, «Chicago Statement of Biblical Inerrancy». En rekke prominente teologer fra ulike kirker og teologiske seminarer var med

⁶ Se lærebebyggelsene på gty.org og <https://www.desiringgod.org/articles/the-watershed-issue-in-every-generation>

⁷ Norsk Lærarakademi, *Bibelsyn og forståelse – studiemateriell til NLA's bibelsynskurs*, 28.

⁸ Mohler jr. i M. Garrett og N. Gundry, *Five views on biblical inerrancy*, 38.

⁹ Mohler jr. i M. Garrett og N. Gundry, 51.

¹⁰ Norsk Lærarakademi, *Bibelsyn og forståelse – studiemateriell til NLA's bibelsynskurs*, 30.

på å utforme denne teksten, og bekjennelsen har etter hvert blitt synonym med læren om Bibelens ufeilbarlighet.

I denne bekjennelsen står det blant annet: «Skriften er helt og verbalt gudgitt, den er uten feil i all lære: Ikke mindre i det den sier om Guds handlinger i skapelsen, hendelser i verdenshistorien, og om sin egen litterære tilblivelse etter Guds vilje, enn i dens vitnesbyrd om Guds frelsende nåde i individers liv.»¹¹

FORDELER

Hva slags fordeler har dette bibelsynet?

Tilhengere av dette bibelsynet vil si at dette bibelsynet er det mest bibelske. Flere bruker 2 Peter 1,21 og 2 Tim 3,16 og argumenterer for at disse versene taler for en ufeilbarlig bibel¹². Skriftens selvitnesbyrd hevdes å være at Bibelen er ufeilbarlig.

I tillegg hevder flere at kirken har trodd på en ufeilbarlig bibel helt siden apostlenes tid¹³. Selv om Bibelen har blitt tolket forskjellig, har det i stor grad vært enighet om at Bibelen er ufeilbarlig.

En tredje fordel med denne læren er at det er lettere å sette grenser for hvilke skriftsteder man skal forsvare. I det forrige bibelsynet vil folk tenke forskjellig om hva vi skal se på som autoritativt, og hva vi kan kritisere og avvise. Hvis hele Skriften er ufeilbarlig, er det ikke vanskelig å vite hva man skal tro og forsvare.

En fjerde fordel med denne læren er at man ikke bare forankrer den i Skriften selv, men i Guds karakter. Gud er perfekt, og kan derfor ikke lyve. Hvis Bibelen er Guds ord, som mange kristne bekjenner, ja, da må også Bibelen være perfekt¹⁴.

ULEMPER

Vi skal nå se på noen motargumenter til Bibelens absolutte ufeilbarlighet.

¹¹ Hentet fra www.alliancenet.org/sites/default/files/images/icbi/NorwegianChicagoBiblicalInerrancy.pdf

¹² M. Garrett og N. Gundry, *Five views on biblical inerrancy*, 37.

¹³ M. Garrett og N. Gundry, 34.

¹⁴ Mohler jr. i M. Garrett og N. Gundry, 39.

For det første er det usikkerhet om bibelversene jeg viste til. I 2. Tim 3,16 står det at Skriften er innblåst av Gud, men hva vil egentlig det si? Og det står strengt tatt ingen steder i Bibelen at Bibelen er ufeilbarlig. Ordet finnes ikke i Bibelen, spørsmålet er om saken gjør det. I tillegg var ikke Det nye testamentet blitt til da 2 Tim 3,16 eller 2 Peter 1,21 ble formulert.

For det andre blir uttrykket «Bibelens ufeilbarlighet» knapt brukt før reformasjonen¹⁵. Det blir dermed en smule anstrengt å hevde at kirken alltid har stått for en ufeilbarlighetslære, selv om det stemmer at kirken tradisjonelt har holdt Bibelens autoritet svært høyt.

En tredje ulempe med dette synet har å gjøre med alle vanskelighetene som finnes i Bibelen. Det er behagelig å få klare rammer for hva man skal tro og hvilke skriftsteder man skal ta på alvor. Men dette fører til at man i enda større grad enn i andre bibelsyn er nødt til å forklare og forsvare disse vanskelige skriftstedene. Hva skal vi gjøre med krigene i Det gamle testamentet som Gud ser ut til å ha befalt, etikken i Moseloven, krasse ord fra Paulus og andre apostler. Er dette virkelig uttrykk for Guds perfekte vilje?

En fjerde utfordring med læren om Bibelens fullstendige ufeilbarlighet er at en muslim kan argumentere på nøyaktig samme vis for Koranen. Han kan også si at Koranen er perfekt fordi en perfekt Gud har skrevet den. Hvis vi hadde studert Koranen og argumentert imot at den er perfekt, ville en muslim enkelt svart: «Nei, det kan ikke være feil i den». Svaret er allerede gitt på forhånd, og det er ikke mulig å argumentere imot på bakgrunn av hva som står i boken selv. Diskusjonen ville dermed bli lite fruktbar.

For det femte så er det ikke sikkert at det er riktig å si at Bibelen må være perfekt fordi Gud er perfekt. Hva om Gud faktisk ønsket at hans Bibel ikke skulle være «ufeilbarlig» i den forstand vi tenker? Kan det hende vi har misforstått hva Bibelen egentlig er for slags bok? Som én har sagt det: Vi må unngå å identifisere Gud med vår idé om en perfekt Gud, og Bibelen med vår idé om hvordan en perfekt bok må se ut.¹⁶

¹⁵ M. Garrett og N. Gundry, 162–63.

¹⁶ M. Garrett og N. Gundry, 205.

BIBELENS FULLSTENDIGE UFEILBARLIGHET I NORSK KONTEKST

Også i Norge har en fullstendig ufeilbarlighetslære gjort seg gjeldende, men den har blitt formulert på mildere vis. Carl Fredrik Wisløff, tidligere professor ved MF, har blitt identifisert med dette bibelsynet. I stedet for å hevde at Bibelen *må* være ufeilbarlig, sier Wisløff heller at man bør «unngå å tale om feil i Bibelen og heller la vanskelige spørsmål stå åpne.»¹⁷

Wisløff ville etter all sannsynlighet vært enig i påstanden om at Bibelen er ufeilbarlig, men han kjempet først og fremst mot «den liberale teologi», de som avskrev bibelske hendelser og beskrivelser fordi det moderne mennesket i dag vet bedre. Det viktigste for Wisløff er ikke å bekrefte at absolutt alt som står i Bibelen er sant, men at man holder fast på Bibelen som en inspirert, enhetlig og autoritativ bok¹⁸.

Mange av de samme fordelene og ulempene med den amerikanske ufeilbarlighetslæren rammer også Wisløffs variant av læren. En fordel med Wisløffs syn er etter min mening hans milde tilnæringsmåte til Bibelens ufeilbarlighet. Wisløff kan si at det ikke finnes noen selvmotsigelser i Bibelen, og at en eventuell feil enten ligger i oversettelsen, en gal forklaring, eller hos oss selv¹⁹. Men han kan også sitere fra Luther om at forfatteren av Matteusevangeliet har latt en liten feil stå, og at Den hellige ånd ikke brydde seg om å rette den opp²⁰. Det viktigste for Wisløff, som han til stadighet legger vekt på, er at «Skriftens ord *ikke kan motsi hverandre* i noe spørsmål som har med vår frelse å gjøre.»²¹

BIBELEN ER DELVIS UFEILBARLIG

Det bibelsynet som ligger tettest på læren om Bibelens fullstendige ufeilbarlighet, er læren om at Bibelen er delvis ufeilbarlig.

Dette bibelsynet var det rådende på Menighetsfakultetet i lang tid. Lærerstabten kunne være uenige med hverandre i ulike spørsmål, men

¹⁷ Norsk Lærerakademi, *Bibelsyn og forståelse – studiemateriell til NLA's bibelsynskurs*, 32.

¹⁸ Wisløff, *Guds Ord står fast*, 32–33.

¹⁹ Wisløff, *Vi kan stole på Bibelen*, 45–46.

²⁰ Wisløff, *Guds Ord står fast*, 73–74.

²¹ Carl Fr. Wisløff, *Jeg vet på hvem jeg tror*, 27.

skriftsynet var likevel forholdsvis likt. Torleiv Austad, selv ansatt på MF på denne tiden, skriver: «Den absolutte hovedsak ved dette synet var det at Skriften er Guds sanne ord til frelse for syndere. En detalj ved skriftsynet gjaldt det man kaller Skriftens ‘menneskelige side’ – at Bibelen kan romme feil i det som ikke angår vår frelse».²²

Det går et skille mellom dette bibelsynet og Wisløffs bibelsyn. Der Wisløff ikke ønsker å sette grenser for Bibelens ufeilbarlighet, vektlegger tilhengere av dette bibelsynet at Bibelens ufeilbarlighet er begrenset²³. Flere med dette skriftsynet er altså åpen for at Bibelen kan ta feil når det kommer til detaljer av historisk eller geografisk art.²⁴ Men det betyr ikke at Bibelen ikke taler sant om frelse og om hvordan vi skal leve livene våre, eller at Bibelen ikke er inspirert. Bibelen er Guds sanne ord til frelse for syndere.

Også blant de som slutter opp om et slikt skriftsyn finner vi forskjeller. Noen vil nok ikke ha så store problemer med å peke på uvesentlige feil i Bibelen, andre vil unngå å bruke ordet feil, men utelukker ikke på forhånd at Skriften kan ta feil i uvesentlige detaljer.

I USA har det foregått diskusjoner om hvorvidt Billy Graham skal plasseres i dette bibelsynet, eller om han hadde et bibelsyn som innebar en fullstendig ufeilbarlighetslære. Det er etter min mening gode grunner til å tro at Grahams bibelsyn har flere likheter med en ufeilbarlighetslære à la Wisløff, enn «Chicago Statement on Biblical Inerrancy». Graham forankret nemlig Bibelens autoritet i at den bringer folk til tro på Kristus, og ikke at den er ufeilbarlig i ett og alt²⁵.

FORDELER

En fordel med dette bibelsynet er at man slipper å løse alle vanskeligheter i Skriften. Hvis noen mener de har funnet en geografisk feil i Bibelen, så er det verken avgjørende for troen eller for læren om Bibelens inspirasjon.

²² Austad, *Bibelen og teologien bidrag til skriftsynet av lærere ved det Teologiske menighetsfakultet*, 144.

²³ Holter i Austad, 29.

²⁴ Norsk Lærerakademi, *Bibelsyn og forståelse – studiemateriell til NLAs bibelsynskurs*, 33.

²⁵ <https://www.christianitytoday.com/ct/2016/november-web-only/remarkable-billy-graham.html>

En annen fordel er at man fortsatt holder Bibelens autoritet høyt. Bibelen forblir den høyeste autoritet for kirkens lære og liv. Man kan derfor hevde at dette bibelsynet ligger nært hva kristne ledere har ment i århundrer.

En tredje fordel med dette bibelsynet er at det ligger tett opp til Bibelens eget vitnesbyrd om seg selv. Det er uenighet om hvordan for eksempel 1 Pet 1,21 og 2 Tim 3,16 skal tolkes, men det er liten tvil om at disse og andre bibelvers gir en høy autoritet til Jesu ord og viktige hendelser i Det gamle testamentet. Det ivaretar dette bibelsynet.

ULEMPER

Likevel er det også knyttet noen ulemper til dette synet, for hvor går grensen mellom det ufeilbarlige og det feilbarlige? Hva med spørsmål som er knyttet til etikk? Eller historiske hendelser? Ta for eksempel Israelfolkets utfrielse fra Egypt. Kan hele eller visse deler av denne historien avvises uten at det går utover Bibelens ufeilbarlighet i «lære og liv»? Og vil ikke en slik bedømmelse først og fremst bli opp til oss selv, at det er vi som blir herre over bibelteksten?

Flere vil nok også hevde at dette bibelsynet nødvendigvis medfører en utglidning. Man begynner med å åpne opp for geografiske feil, og så åpner man etter hvert opp for enda flere feil. Til slutt så er Bibelen totalt ribbet for autoritet²⁶. Hvorvidt dette er et godt argument eller ikke, er det altså uenighet om.

En tredje ulempe med dette bibelsynet er kritikken de vil bli møtt med av den mer bibelkritiske fløyen, som vil hevde at man ikke går langt nok. Det er fortsatt mange problemer som ikke blir løst med dette bibelsynet, som Israelfolkets inntakelse av Kanaan og Guds voldsomme straffedommer både i GT og NT.

BIBELEN SOM HISTORISK VITNESBYRD OM GUDS ÅPENBARING

Et bibelsyn som har blitt særlig populært de siste tiårene kan kalles: «Bibelen som et historisk vitnesbyrd om Guds åpenbaring». Dette er

²⁶ Lindsell, *The Battle for the Bible*, 159–60.

et bibelsyn som i teorien kan kombineres med alle de fire bibelsynene vi allerede har gått gjennom. Grunnen til at jeg likevel har valgt dette bibelsynet som en egen kategori er fordi selve bibelsynet er noe helt eget, og det har fått stor betydning fordi det står sentralt hos den innflytelsesrike tyske teologen Wolfhart Pannenberg.

Bibelsynet har også fått gjennomslag i Norge de siste tiårene, blant annet på Menighetsfakultetet. Atle Søvik Ottesen, professor på MF, sa til Vårt Land i 2013: «Bibelen er troverdig så lenge den ikke leses bokstavelig fra A til Å, men heller som et vitnesbyrd om hvordan Gud gradvis har åpenbart seg mer og mer gjennom historien og endelig i Jesus²⁷. Ottesen Søviks formulering i Vårt Land plasserer ham tydelig i denne kategorien.

I motsetning til for eksempel læren om Bibelens fullstendige ufeilbarlighet, vektlegger dette bibelsynet at Guds åpenbaring skjer i historien, fra utvelgelsen av Abraham til Jesu død og oppstandelse. Åpenbaringen som danner basis for kristen tro og lære er avsluttet i og med Jesus, og derfor ikke direkte tilgjengelig for oss i dag. For å få tilgang til innholdet i åpenbaringen, må vi få det formidlet, og dette skjer gjennom Bibelen²⁸.

Bibelen er altså ikke selve åpenbaringen, for den har skjedd i historien. Gud åpenbarer seg gjennom historiske hendelser som for eksempel utvandringen fra Egypt, eller i Jesu egen person. Det gamle testamentet og Det nye testamentet er menneskelige vitnesbyrd om, eller tolkninger av, disse åpenbaringene²⁹.

FORDELER

Det finnes flere fordeler og ulemper med dette bibelsynet.

Igen er det en fordel at man slipper å forsvare alt som er vanskelig i Bibelen. Hvis Bibelen bare er et vitnesbyrd om Guds handlinger i historien, så kan det godt hende at vitnesbyrdet noen ganger er litt upresist og feilaktig. Og hvis Gud først og fremst blir åpenbart i den historiske personen Jesus, trenger man ikke å forklare eller forsvare alle vanskelige ting som står i GT eller NT.

²⁷ Vårt Land 12.08.2013

²⁸ Hegstad, *Gud, verden og håpet innføring i kristen dogmatikk*, 49–50.

²⁹ Braaten og Clayton, *The Theology of Wolfhart Pannenberg*, 171.

I tillegg tar dette bibelsynet den menneskelige delen av Bibelen på alvor. Det er ikke et diktat der mennesker knapt har vært annet enn sekretærer. Nei, her er menneskene betydningsfulle i utformingen av Bibelen.

Noe annet som er positivt med dette bibelsynet, er at det stemmer godt med hva slags skrifter evangeliene er. Evangeliene portretteres ofte som pålitelige skrifter, nettopp fordi de er historiske vitnesbyrd om Jesus fra Nasaret. Det gjør ikke så mye at det legges vekt på forskjellige ting i beretningene om Jesus, eller at evangelistenes beskrivelse av Jesu oppstandelse er litt forskjellig fra hverandre. Egentlig styrker dette fortellingene. Det er som i en rettssak der folk forteller om den samme hendelsen fra forskjellige synsvinkler og med litt ulike detaljer. Slike vitnesbyrd er mye mer troverdig enn helt like historier som ofte viser seg å være funnet opp.

En annen fordel med dette bibelsynet er at Bibelen fremdeles blir tildelt en autoritativ rolle. Gud har åpenbart seg, og Bibelen er vitnesbyrdet om den åpenbaringen.

ULEMPER

En tydelig ulempe med dette bibelsynet er at det er veldig nytt. Bibelsynet har ingen lang tradisjon i Den kristne kirke³⁰. Er det virkelig slik at vi først de siste tiårene har klart å finne ut hva slags bok Bibelen er?

Et annet problem med dette bibelsynet er at det kan virke som om Gud ikke har ønsket å kommunisere med mennesker direkte. Han ønsker bare indirekte å bli funnet i historiske hendelser³¹. Hva med alle de stedene der det står at Gud har sagt? Er det bare mennesker som har tolket at Gud har snakket til dem? Eller har Gud faktisk sagt? Har Gud alltid sagt, eller har Gud noen ganger sagt? Igjen så får vi det vanskelige spørsmålet om hvor grensen går. Når kan vi stole på at det er Gud som taler, når kan vi stole på at vitnesbyrdet er troverdig? Og hva er det som skal bestemme det?

Man kan også lure på om læren om Bibelens inspirasjon får sin rettmessige plass innenfor dette bibelsynet. Hva gjør man med Jesu ord

³⁰ Alfsvåg, «Gud, verden og håpet».

³¹ Braaten og Clayton, *The Theology of Wolfhart Pannenberg*, 177.

om sin og apostlenes autoritet, eller de nevnte bibelversene i 1 Pet og 2 Tim. Ser ikke de ut til å tillegge bibelske skrifter mer autoritet enn det dette bibelsynet gjør?

ULIKE POSTMODERNISTISKE BIBELSYN

Hittil har jeg beskrevet bibelsyn som setter søkelys på hva slags bok Bibelen er. Til slutt ønsker jeg å beskrive en gruppe bibelsyn som fokuserer mindre på selve Bibelen, og mer på *leseren* av Bibelen. Slike bibelsyn knyttes gjerne til postmodernismen, men det er kanskje enda mer korrekt å beskrive de som «Reader-response»-teorier.

Når vi skal tolke Bibelen, er mange av oss opptatt av hva forfatteren skrev og mente med det han skrev. Hva var det Paulus egentlig mente med at evangeliet er «Guds kraft til frelse for hver den som tror»? Vi ser på forfatteren og tekstens historiske kontekst og prøver å finne ut hva slags argumentasjon Paulus fører, hva slags ord og uttrykk han bruker. Vi forankrer bibeltekstens mening i hva Paulus som forfatter har ment med teksten han har skrevet.

Med nye innsikter fra hermeneutikken kom det en skepsis til at man som leser virkelig kan finne ut hva en forfatter, som Paulus, har hatt

på hjertet. Blant annet kommer vi alle til en tekst med en forforståelse, noe som gjør det umulig å lese teksten «nøytralt»³².

Dette utgjør et problem for bibeltolkingen, men for de mest radikale i denne gruppen er det ikke så problematisk at det er vanskelig å vite hva Paulus egentlig mente. Disse mener at teksttolkning ikke betyr å forankre tekstens mening hos Paulus, men hos leseren selv. Det er leseren som skaper meningen i teksten³³.

Flere med et postmodernistisk bibelsyn vil si at en tekst ikke trenger å ha bare én mening, men at hver leser kan finne sin egen mening gjennom å lese bibelteksten. Det vil altså si at jeg som er en 24-årig hvit mann fra Vesten, vil forstå Paulus annerledes enn en 49 år gammel dame fra Zimbabwe som leser Paulus for første gang. Vi ender opp med forskjellige lesninger og forskjellige konklusjoner, men det er ikke nødvendigvis noen av oss som har mer riktig enn den andre. Det er altså ikke forfatteren som bestemmer hva slags mening en tekst har, det er det vi som leser teksten som gjør.

For mennesker med et postmodernistisk bibelsyn er Bibelen en bok som muliggjør flere forskjellige lesninger, og det er leseren selv som skaper meningen.

FORDELER

Det er vanskelig å beskrive fordeler og ulemper med et postmodernistisk bibelsyn i en artikkel med begrenset plass, fordi det kommer an på hva man tenker om postmodernismen i utgangspunktet. Det er likevel mulig å trekke frem noen fordeler og noen ulemper.

Den kanskje største fordelene med et postmodernistisk bibelsyn er at det tar på alvor innsiktene fra hermeneutikken som viser at mennesket er begrenset og betinget av tiden det lever i. Vi bringer alle med oss en forforståelse inn i vår tolkning av teksten, og selv om denne kan justeres og endres på, er det utopi å tro at vi kan bli helt nøytrale i møte med en tekst³⁴. Man kommer derfor ikke unna at leseren bidrar til tekstens mening.

³² Thiselton, *Hermeneutics – An Introduction*, 12–16.

³³ Thiselton, 30–31.

³⁴ Thiselton, 12–15.

I tillegg er det flere som mener at en postmodernistisk tilnærming til en bibeltekst gjør denne teksten relevant for dagens samfunn. Hvordan flere tusen år gamle tekster kan kommunisere og være relevante for det moderne mennesket er alltid en stor utfordring for bibelfortolkningen.

ULEMPER

Det som etter min mening er den største ulempen med postmodernistisk bibelsyn, særlig i sin radikale utforming, er at det ser ut til å fjerne mening og sannhet fra Bibelen selv. Hvis vi selv kan bestemme hva teksten skal mene, og hvis alle lesninger er like «sanne», kommer man ikke unna en relativisering av Bibelens budskap. Ja, kan man egentlig i det hele tatt snakke om Bibelens *budskap*? Er det ikke leseren selv som kommer med budskapet?

En annen ulempe med dette bibelsynet er at det ikke har noen tradisjon i Kirken. Folk har til alle tider tenkt forskjellig om hva Bibelen er og hvordan vi skal tolke den, men det har bestandig vært enighet om at det er mulig å finne ut noe om hva Gud, og den menneskelige forfatter, har ment med den skrevne bibeltekst.

AVSLUTNING

I denne artikkelen har jeg beskrevet forskjellige bibelsyn og forsøkt å se på fordeler og utfordringer med hver av dem.

Min påstand er at bibelsynet ofte er det grunnleggende og avgjørende for argumentasjonen som føres i en debatt. Likevel vil jeg avslutningsvis si at bibelsynet ikke alltid er det som gjør at folk lander på forskjellige konklusjoner i ulike spørsmål. Man kan ha nokså likt bibelsyn, men likevel ende opp helt forskjellige steder. Årsaker til dette kan være ulike tanker om den kirkelige tradisjon, etikk, egne personlige erfaringer, tolkning av bibeltekster eller annet.

Uansett er det viktig at vi forstår hva et bibelsyn er for noe, og at det finnes en mengde forskjellige bibelsyn. Det kan ofte forklare uenigheter i den teologiske debatt, og det kan hjelpe oss med å finne ut av hvilke(t) bibelsyn vi selv synes gir mest mening. Så er det opp til oss selv å applisere vårt bibelsyn på en konsekvent og ryddig måte.

KILDELISTE

- Alfsvåg, Knut. «Gud, verden og håpet». *For Bibel og Bekjennelse*, 15. desember 2015.
- Austad, Torleiv, red. *Bibelen og teologien bidrag til skriftsynet av lærere ved det Teologiske menighetsfakultet*. Oslo: Luther, 1982.
- Braaten, Carl E, og Philip Clayton. *The Theology of Wolfhart Pannenberg: Twelve American Critiques, with an Autobiographical Essay and Response*. Eugene, Ore.: Wipf & Stock Pub., 2016.
- Carl Fr. Wisløff. *Jeg vet på hvem jeg tror*. 4.utgave. Oslo: Lunde Forlag, 1980.
- Hegstad, Harald. *Gud, verden og håpet innføring i kristen dogmatikk*. Oslo: Luther, 2015.
- Lindsell, Harold. *The Battle for the Bible*. Grand Rapids: Zondervan Pub. House, 1976.
- M.Garrett, Stephen, og Stanley N.Gundry, red. *Five views on biblical inerrancy*. Counterpoints: Bible and theology. Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 2013.
- Norsk Lærerakademi. *Bibelsyn og forståelse – studiemateriell til NLAs bibelsynskurs*. 2. Bergen: NLA-forlaget, 1987.
- Sparks, Kenton L. *God's word in human words: an evangelical appropriation of critical biblical scholarship*. Grand Rapids, Michigan: Baker Academic, 2008.
- Thiselton, Anthony C. *Hermeneutics – An Introduction*. Grand Rapids, Michigan: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 2009.
- Wisløff, Carl Fredrik. *Guds Ord står fast*. Oslo: Lutherstiftelsen, 1966.
- . *Vi kan stole på Bibelen*. Oslo: A.S Lunde & Co.s Forlag, 1968.

Om forfatteren:

Simeon Ottosen (f. 1995) er ferdig med en mastergrad i teologi og misjon ved Fjellhaug Internasjonale Høgskole til sommeren. Til daglig jobber han som redaktør i nettmagasinet iTro.no og som prestevikar i Oppsal menighet.

BAPTISTER OG SKRIFTSYN

Av Dag Eivind Noreid

1. INNLEDNING:

Jeg har blitt utfordret til å skrive noe om baptistene og skriftsyn, spesielt med henblikk på homofilisaken. Jeg vil først og fremst understreke at jeg ikke synes det er spesielt interessant eller nyttig å se på skriftsyn med henblikk på en spesifikk seksuell legning. Det mest interessante og relevante er å diskutere skriftsyn og fortolkning i en baptistisk kontekst.

Derneft har det en nytteverdi å se på hvordan vi forstår kristent lederskap, og om samlivsetikken i Bibelens tekster har noen konsekvenser for hvem som kan ha lederverv i våre menigheter og vårt kirkesamfunn. Fortolkningen handler da om i hvilken grad og på hvilken måte bibelens krav til samlivsform og seksualetikk er retningsgivende for oss i dag lokalt og sentralt i Det Norske Baptistsamfunn.

Jeg har blitt bedt om å skrive artikkelen ut fra de tre følgende spørsmål:

- Hva er de sentrale elementer for Skriftfortolkning i en baptistisk kontekst?
- Hvilke sentrale motiver i Skriften mener du har betydning for Skriftfortolkningen og med særlig henblikk på homofilispørsmålet?
- Hvilket organ eller hvem blant norske baptister skal avgjøre hvilken Skriftforståelse som er i samsvar med «Erklæringen om baptistisk tro og ordning» fra 1963 og «Verdigrunnlaget for Det Norske Baptistsamfunn» fra 1996?

Jeg vil vektlegge å belyse de to første spørsmålene mest og forsøke å la dem danne grunnlaget for svaret eller konklusjonen på det tredje spørsmålet.

2. HVA ER DE SENTRALE ELEMENTER FOR SKRIFTFORTOLKNING I EN BAPTISTISK KONTEKST?

2.1 Bibelen som rettesnor for liv og lære

Det Norske Baptistsamfunn er et kirkesamfunn som ikke har noen læreskrifter utover Bibelen. Dette har helt klart noen utfordringer, for vi leser definitivt Bibelen på ulikt vis og trekker ulike konklusjoner.

Selv om vi ikke har noen læreskrifter, så har det både nasjonalt og internasjonalt blitt sagt noe om hva som er viktig for og felles for baptistene.

På landsmøtet i Trondheim i 1963 ble dokumentet «Tro og ordning» vedtatt, og dette inneholdt følgende utsagn om Bibelen som rettesnor:

Baptistene tror at Bibelen er Guds åpenbarte ord, og de holder den for å være den normerende rettesnor for tro, lære og liv. Baptistene har ikke villet forme noen forpliktende trosbekjennelse ved siden av Bibelen, men de bekjenner seg trosmessig til innholdet i de ekumeniske symboler (Den Nikenske- og Apostoliske Trosbekjennelse).

På predikantlandsmøtet i Langesund i 1966 ble følgende uttalelse om skriftsyn vedtatt:

Vi tror at Bibelen er Guds inspirerte ord, gitt oss som et historisk dokument. Det er summen av Guds åpenbaring, forkynner en guddommelig skapelse, gir oss loven og det profetiske ord og fører oss fram til Jesus Kristus og den apostoliske tidsalder.

Vi tror at gudsåpenbaringens sentrum er Jesus Kristus. I ham finner Skriften sin høyeste autoritet og prøvesten.

Vi tror imidlertid at en rent formal bekjennelse til Bibelen ikke er nok. En sann bibelforståelse innbefatter også en rett forståelse av de store frelsessannheter. Som sentralt eksempel nevner vi: Bibelens Jesus Kristus er Gud kommet i kjød, er død og oppstanden for vår frelses skyld.

Vi tror at Den Hellige Ånd er Ordets livsprinsipp. Ordet og Ånden må derfor ikke skilles ad. Åndens vitnesbyrd er Jesus Kristus, som Skriften sier: «Han (Ånden) skal ta av mitt og forkynde dere.»

Vi tror at evangeliet er Guds fresestilbud som den enkelte personlig må ta imot eller forkaste. Evangeliet er alltid aktuelt og relevant, og når sin hensikt når mennesket kommer i samfunn med Gud.

Det er med takknemlighet og glede vi igjen får betone Skriften som Guds normerende Ord, rettesnoren for tro, lære og liv.

Vi oppfordrer alt vårt folk til utrettelig innsats med Frelsens budskap som er oss betrodd, og til fortsatt troskap mot Ham som er vår Frelser og Herre.

Det er flere viktige momenter som fastslås i uttalelsene fra 1963 og 1966:

- At Bibelen er Guds Ord gitt som historisk dokument.
- At Gudsåpenbaringsens sentrum og prøvesten er Jesus Kristus.
- At det er ved Den Hellige Ånds hjelp og åpenbaring av vi får en rett forståelse av Bibelens tekster.
- At Bibelen er rettesnor for tro, lære og liv.

På landsmøtet i Langesund i 1996 sluttet Bapistsamfunnet seg til EBF sine 13 sentrale punkter. Disse inneholdt også de to følgende punkter om Bibelen som Guds Ord og rettesnor for tro, lære og liv:

3. Vår endegyldige autoritet for tro og gjerning er Jesus Kristus, slik han er åpenbart i skriftene og nærværende blant sitt folk ved Den Hellige Ånd.
4. Vi anerkjenner skriftene i Det gamle og nye testamentet som den grunnleggende autoritet til forståelsen av Guds åpenbaring i Kristus.

Disse uttalelsene er litt mer forsiktige i ordlyden enn predikantenes uttalelse fra 1966, men de fastholder at:

- åpenbaringens sentrum er Kristus.
- åpenbart i skriftene og gjennom sitt folk ved Den Hellige Ånd.
- Bibelens GT og NT som grunnleggende autoritet til forståelsen av Guds åpenbaring.

På landsmøtet i Bergen i 2007 valgte Baptistsamfunnet å vedta noen kjerneverdier for oss baptister her i Norge med bakgrunn i uttalelsen fra landsmøtene i 1963 og 1996. Listen de vedtok var denne:

- Bibelen som Guds ord.
- Selvstendige menigheter i forpliktende fellesskap.
- Det allmenne prestedømme.
- Dåp på grunnlag av personlig tro.
- Del av den verdensvide kristne kirke.
- Tros- og samvittighetsfrihet.

Det som har preget mye av diskusjonen og debatten i Baptistsamfunnet, er de to punktene på denne listen som til tider kan kollidere, nemlig «Bibelen som Guds Ord» (og øverste autoritet og rettesnor) og «Selvstendige menigheter i forpliktende fellesskap». Et annet punkt som kan lage utfordringer er punktet om «Det allmenne prestedømme».

Jeg mener det er soleklart at «Bibelen som Guds Ord» må regnes som en grunnleggende og underliggende verdi for alle de andre i listen. I og med at Bibelen er vårt eneste læreskrift og rettesnor for tro, liv og lære, danner dette punktet rammene for alle de andre verdiene.

Min frihet som en del av det allmenne prestedømme, og min lokale menighets frihet i kirkesamfunnet, kan aldri gå ut over den frihet og det mandat som Bibelen gir oss.

Bibelen som rettesnor for liv og lære betyr i praksis at all vår lære, trospraksis, menighetspraksis, etikk og moral skal ha sin basis og utspring i Bibelens tekster, som er den sikreste kilden til gudsåpenbaringen i Kristus.

2.2 Bibelsyn og skrifttolkning hos tidligere tiders baptister

Når vi har slått fast at Bibelen som Guds ord og rettesnor for tro, liv og lære er den mest grunnleggende baptistiske verdien, så er det nyttig å se litt på hvordan tidligere tiders baptister har forstått dette.

I «The Baptist Way» beskriver Stanton Norman noe av det som har kjennetegnet baptistenes skriftsyn opp gjennom tidene:

«Baptists have historically regarded the Bible as the ultimate authority generally for all truth in general and specifically for matters of faith and practice».¹

Det rådende skriftsyn og praksis blant baptister har tendert mot bibliisme. Legg merke til at vi historisk har ansett Bibelen som kilde til sannhet, ikke bare vedrørende tro og praksis, men som den ultimate autoritet for all sannhet.

Denne holdningen tror jeg er ganske utbredt blant baptister i dag. Det er mange som fortsatt er kreasjonister som tror at Bibelen er skapt på 6x24 timer, som fastholder at alle Guds løfter til Israel fortsatt står fast og som mener at om det er en konflikt mellom Bibelens tekster og vitenskapen, så er det vitenskapen som tar feil.

Jeg tror nok at blant pastorer, misjonærer og andre med teologisk utdanning så vil dette være mer nyansert, men jeg vet at vi fortsatt har et betydelig antall pastorer som i praksis er hva mange vil kalle bibli-sister eller bibelfundamentalister.

Det har nok blant baptistene vært en klar tendens til å se verden gjennom Bibelens verdensbilde, framfor å prøve å få Bibelen til å passe inn i samtidens tidsånd.

2.3 Tradisjonen og skriften

Selv om baptistene har stått tydelig på reformatoriske prinsipper som «skriften alene», så er det klart at vi som alle andre kristne har en historie, og med historien så følger det nødvendigvis også tradisjon. Stanton Norman forteller også litt om hvilket forhold baptistene har hatt til både tradisjon og fornuft:

¹ Stanton Norman, R: *The Baptist Way – Distinctives of a Baptist Church*: B&H Publishing Group, 2005 (side 31)

«Baptists categorically reject the view that Scripture, tradition and reason are of equal weight and authority. This is not to say that Baptists reject a place for tradition and reason in doctrinal development.

If the issue under consideration is that we should study church history to guide and direct our biblical interpretations, or if the issue is that human reason assists us to establish coherence and consistency of thought in our understanding of Scripture, Baptists heartily agree.

If the issue under consideration, however, is that we must consider church tradition or a certain philosophical system as authoritative as the Bible itself, Baptists emphatically dissent.

The Bible stands over and judges church tradition and human reason».²

Dette bekrefter også konklusjonen i forrige punkt. Baptistene avviser at tradisjon eller menneskelig fornuft kan ha lik autoritet som skriften, men selvsagt så kan og bør tradisjon og fornuft ha en viktig rolle for å utvikle en sunn lære. Problemene oppstår når kirkelig tradisjon eller et filosofisk system blir ansett for å ha like stor autoritet som skriften selv. En baptist vil normalt si at Bibelen står over og dømmer både tradisjon og menneskelig fornuft/visdom.

Dette punktet har nok også en viss relevans i situasjonen i Baptistsamfunnet i dag. Mange konservative baptister fnyser av snakket om baptistiske kjerneverdier, baptistisk praksis eller baptistisk teologi. Det vesentlige for de fleste av dem er at vi har en bibelsk praksis og en bibelsk teologi. Det kan for noen oppleves som om den baptistiske tradisjonen får større autoritet enn skriften.

Selv mener jeg at dersom vi fastholder at «Bibelen som Guds ord og rettesnor for liv og lære» som en overordnet verdi i forhold til de andre kjerneverdiene, så vil det i teorien ikke være noen konflikt mellom skrift og tradisjon hos oss.

² Stanton Norman, R: *The Baptist Way – Distinctives of a Baptist Church*: B&H Publishing Group, 2005 (side 19)

2.4 Teologer og lekmenn – Det allmenne prestedømme

Når jeg av og til underviser på ungdomsskolen om baptisismen, så liker jeg å snakke om det allmenne prestedømme. Og kortversjonen min er som følger: «Hos baptistene så kan i teorien alle som tror: Forkynne Guds Ord, døpe og dele ut nattverd.» Jeg opplevde en gang at en lærer som var baptist, fortalte med at hun aldri hadde hørt om dette før. I samtale med pastorer så opplever jeg også at det ikke er en veldig klar og romslig forståelse av dette med det allmenne prestedømmet. De foretrekker at det er litt mer struktur og orden på sakene. Det er best at pastoren, eller «geistligheten» ordner en del av det seremonielle.

At vi får et større og større skille mellom «geistlighet» og lekfolk er etter min forstand en uting. Det strider mot tanken om det allmenne prestedømme. En annen negativ konsekvens av dette kan bli at våre medlemmer har større tillitt til pastorene og teologene enn til Bibelen, eller at de mister troen på at de kan lese og forstå Guds Ord, og at det sniker seg inn en tanke om at pastorene eller teologene står nærmere Gud og i større grad enn dem kan motta åpenbaring fra Gud.

Som baptister tror vi at alle kan lese og forstå Guds ord. De femfoldige tjenestegavene som vi leser om i Paulus brev til Efeserne 4,11ff er gitt for at alle de troende skal bli utrustet til tjenesten sin som en del av det allmenne prestedømmet.

Et annet poeng her er at det ikke er grammatiske evner, men Den Hellige Ånd som er avgjørende for å få en rett forståelse av skriften. Jesus sier i Johannes 16,13 til disiplene sine:

«Men når sannhetens Ånd kommer, skal han veilede dere til hele sannheten. For han skal ikke tale ut fra seg selv, men si det han hører, og gjøre kjent for dere det som skal komme.»

Gud vil ikke være avhengig av filologer eller teologer for at mennesker skal forstå hva Bibelen sier eller hva som er Guds vilje. En god teolog kan være til stor hjelp og velsignelse for menigheter og enkeltpersoner. Det er noe vakkert med å kunne hjelpe mennesker til å se nye åpenbaringer i ordet. Men åpenbaring kommer ikke primært gjennom språklig analyse, det kommer ved at Den Hellige Ånd veileder oss til sannhetene i skriften. Han sier det han hører fra Faderen og Sønnen og forteller det til oss.

Det betyr igjen at den viktigste ressursen som en god teolog har, den har alle de som har tatt imot Jesus, nemlig Den Hellige Ånd, Sannhetens Ånd som skal veilede oss til hele sannheten. Han er den som peker på Jesus og gir oss lys over Bibelens tekster.

Det at vi er en del av det allmenne prestedømmet, betyr at vi har alle samme stilling innfor Gud, og vi har alle fått den samme utrustning ved Den Hellige Ånd som har tatt bolig i våre hjerter. Derfor er evne til å lytte og adlyde viktigere enn teologisk utdanning og evne til språklig analyse.

Da er vi tilbake til uttalelsene fra 1963 og 1966, som understreker at ordet og Ånden ikke kan og skal skilles fra hverandre. Dette er den viktigste nøkkelen til å få en rett fortolkning og forståelse av Bibelens tekster.

3 HVILKE MOTIVER I SKRIFTEN MENER DU HAR BETYDNING FOR SKRIFTFORTOLKNINGEN OG MED SÆRLIG HENBЛИKK PÅ HOMOFILISPØRSMÅLET?

Som nevnt i innledningen, kommer jeg ikke til å fokusere så mye på seksuell legning spesifikt, men heller på kriterier for kristent lederskap, deriblant Bibelens krav knyttet til samliv.

3.1 Summen av Guds Ord er sannhet

Gjennom det siste året har både jeg og mange konservative blitt beskyldt for å henge oss opp i noen bibelvers og å ikke ta hele Bibelen og alle dens tekster på alvor.

Jeg tror ett av de klareste motivene vi kan finne i skriften oppsummeres i Salme 119,160:

«Summen av ditt ord er sannhet, dine rettferdige lover varer evig.»

Prinsippet handler også om at skrift forklarer skrift. Et annet bibelord som illustrerer dette prinsippet, har vi i Matteus evangelium 18,16 «etter to eller tre vitners nærvær skal enhver sak være avgjort». Skal vi holde noe for sant, og skal en sak kunne regnes som avgjort, så må vi i alle fall ha to eller tre troverdige vitner. Dette tenker jeg er sentralt i skriftfortolkning. Vi kan aldri lage en lære basert på ett skriftsted, vi må ha flere tekster som sier det samme eller drar tydelig i samme retning.

Selv om jeg som konservativ tror at hele Bibelen er sann, så er jeg åpen for at noe kan gå tapt i oversettelse og at jeg kan lese og forstå feil. Men om jeg leser alle tekster som sier noe om et emne eller en sak, så vil det være enda lettere for meg å forstå hva som faktisk er sant og rett.

I forrige punkt snakket vi også om Den Hellige Ånd som den største og viktigste ressurs i skrifttolkningen. Det å søke å finne minst to eller tre vitner eller bibeltekster som understreker den åpenbaringen du føler du får, er viktig. Jeg vil påstå følgende:

Vi tolker alle skriftene!

Men en tolkning som går på tvers av bibelteksternes innhold, er alltid feil.

Hvis jeg leser en tekst og føler at jeg får nytt lys over den, så må jeg også be om å få eller lete etter skriftord som kan bekrefte dette. Dersom jeg ikke finner det, så må jeg velge å innse at jeg ikke hørte fra Guds Ånd.

Jeg kan godt få en ny forståelse av en bibeltekst, jeg kan se en sannhet eller få korrigert noe jeg anså som sannhet tidligere, men jeg må alltid se til at den nye forståelsen er fundamentert i flere bibeltekster og at det samsvarer med summen av det bibeltekstene formidler.

Dersom vi fastholder at det er alle tekster om ett emne som i sum sier sannheten om det, så har vi et vern mot å gjøre de verste teologiske kortslutningene.

Et annet poeng her er at vi må la de tydelige tekstene kaste lys over de uklare. Hvis vi har et par tekster vi opplever som litt tvetydige om et emne, men flere andre som er tydelige, så må vi la de klare tekstene hjelpe oss til å tolke de uklare.

3.2 Jesus bekrefter moseloven

Et viktig poeng for meg når det gjelder å holde fast på den bibelske etikk og moral, er det faktum at Jesus i liten grad ser ut til å gjøre noe opprør mot den. Han både fastholder og til dels skjerper eller klargjør en del av budene i moseloven:

Matt 5,17–18 «ikke den minste bokstav eller prikk i loven skal forgå.»

Matt 5,19 «Den som opphever et eneste av disse minste budene og lærer menneskene å gjøre dette, skal regnes som den minste i himmelriket.»

Matt 5,21–48. Her kommer han med radikale innskjerpinger på flere forhold som: Drap og sinne, begjær, ulydighet mot foreldre og hevn.

Lista kunne vært veldig lang, men selv om Jesus utfordrer og provoserer datidens religiøse ledere, tar han ingen sted til orde for å ikke forsøke å holde og følge lovens bud og forordninger. I Matteus evangelium 23,3 oppfordrer han folket til å gjøre slik som fariseerne sier. Videre ser vi at Jesus møtte mennesker med kjærlighet, men konfronterte dem samtidig med deres synd. Jesus sier også at på det dobbelte kjærlighetsbud så hviler hele loven og profetene (Matteus evangelium 22,40). Et viktig moment er altså at Jesus ikke ser ut til å gjør opprør eller oppfordre til noe opprør mot Bibelens bokstav.

Ett motiv i skriften der jeg virkelig tror at en kan møtes uavhengig av om en regnes som konservativ eller progressiv, er i ønsket om å møte mennesker i alle slags livssituasjoner med den samme omsorg, kjærlighet og respekt som Jesus gjorde.

3.3 Jesus stadfester ekteskapet som en ordning mellom mann og kvinne

Når vi kommer over til samliv og seksualitet, så vil et viktig moment være det faktum at Jesus stadfester ekteskapet mellom mann og kvinne som Guds gode ordning for samliv i Mark 10,6–9:

«Men fra begynnelsen av, ved skapelsen, skapte Gud dem som mann og kvinne. Derfor skal mannen forlate sin far og mor og holde fast ved sin kvinne, og de to skal være én kropp. Så er de ikke lenger to; de er én kropp. Og det som Gud har sammenføyd, skal mennesker ikke skille.»

Dette peker igjen tilbake på skapelsen og at Gud så at det ikke var godt for mannen å være alene, så han skapte en som kunne være hans like. Han skapte mennesket, til mann og kvinne, som en enhet. De skulle være én kropp.

En del vil påpeke at vi heller ikke finner tekster der Jesus konfronterer mennesker som lever i andre typer samliv enn det heterofile ekteskapet, men vi møter i alle fall en kvinne som har hatt fem menn, og den hun nå har, er ikke hennes (Joh 4,16ff). Hva betyr dette? Det kan bety at hun har et forhold til en gift mann, eller at hun lever sammen

med en mann hun ikke er gift med. I alle fall så påpeker Jesus synden som hun lever i.

Det vil være problematisk å konkludere med at siden vi i Bibelen ikke leser eksplisitt at homofile ble konfrontert av Jesus, så må det bety at han anerkjenner homofilt samliv. Vil det igjen bety at alt som Jesus eksplisitt ikke forbyr, er ok? Jesus gikk tross alt god for loven og fari-seernes lære, og da må vi anta at han i all hovedsak også omfavner moselovens samlivsetikk.

3.3 Paulus systematiske og grundige undervisning om samliv og seksualitet

Paulus var en som hadde dyp innsikt i både gresk og jødisk kultur. Han er også den som skriver mest utførlig, grundig og pragmatisk om seksualitet og samliv i NT.

I Rom 1,25ff omtaler Paulus både mannlig og kvinnelig homoseksualitet. Ifølge Bjørn Helge Sandvei, vår tids fremste ekspert på gresk og hellenistisk kultur, så visste Paulus godt hva han skrev om, og han hevder også at homoseksualitet var velkjent og akseptert på denne tiden. Han sier følgende om Paulus sine ord i Rom 1:

«Avvisningen av homoseksuell adferd i Rom 1 gjelder altså ikke primært konkrete personers adferd, men er knytter tilbake til skapertanken og er et ledd i et prinsipielt og allment, teologisk resonnement. Adressatene for brevet må ha forstått hva teksten handler om».³

I 1 Kor 7 har Paulus en veldig systematisk, pragmatisk og grundig gjennomgang i forhold til sex og samliv. Han snakker om enslig stand, om å gifte seg for å ikke drive hor, om skilsmisse, om ugifte og enker og om de som ikke er ugift eller enke, men er løst fra en ektefelle.

Det som kommer klart fram er at han også mener at det er klare forordninger om hva som er akseptable samlivsformer innenfor den kristne kirke. Han knytter på samme måte som Jesus den grunnleggende argumentasjonen tilbake til skapelsen.

³ Sandvei, Bjørn Helge: *Homofili – Samliv eller singelliv, historisk og aktuelt*: Artikkel oktober 2016

3.4 Lederskapskriterier hos Paulus

I pastoralbrevene som 1 og 2 Timoteus og Titus, som de fleste konservative teologer mener er skrevet av Paulus, fremlegges det krav til ledere eller eldste som nok kan virke veldig strenge når vi leser tekstene i dag.

Eksempelvis er en mye brukt tekst 1 Tim 3,2–3:

«En tilsynsmann må ikke kunne anklages for noe. Han må være én kvinnes mann, nøktern, forstandig, høflig, gjestfri, dyktig til å undervise, ikke drikkfeldig eller voldelig, men mild, uten stridslyst og pengebegjær».

Ofte brukes dette og de påfølgende vers i denne teksten og parallellen i Titus 1,6ff som eksempler på at Paulus kommer med noen utopiske lederskapsidealer som ingen har intensjon eller evne til å leve opp til.

Det eneste litt vel ambisiøse og ved første øyekast urealistiske er vel ordene om at han «må ikke kunne anklages for noe». Resten av listen er idealer som vi vil hevde er sunne og gode å prøve å leve etter for enhver kristen. Ser en nærmere på dette idealet om å ikke kunne anklages for noe, så er vel en bedre forståelse av dette at han (eller hun) ikke må kunne få noen rettmessige anklager rettet mot seg. Det handler vel dypest sett om at dersom du skal være leder/eldste eller tilsynsmann, så må du ha høye etiske idealer og du må ha tillitt hos dem du skal fungere som leder for. Tar vi denne synsvinkelen som utgangspunkt, så virker ikke kravene så urimelige.

Selvfølgelig så er det andre momenter i denne kravlisten som ofte skaper diskusjon, for eksempel at han må være «én kvinnes mann», hva betyr det? Det finnes flere mulige og ganske gode forklaringer.

Det mest åpenbare er at vedkommende bare skal ha én ektefelle. Det positive med denne tilnærmingen er at det viser at den kristne menighet tidlig tok et standpunkt mot polygami.

En annen som ofte har blitt brukt mot visse konservative, er at det skal bety at den som skal være leder, bare kan ha vært gift en gang. Det mener jeg at en ikke kan si isolert ut fra denne teksten. Den tolkningen forutsetter at andre tekster i NT klart avviser at en kan være gjengift uten å leve i strid meg Guds ord.

En tredje variant, som også er interessant, er tolkningen som sier at dersom du skal være eldste i en menighet, så må du være gift. Altså at

dersom du skal betjene en menighet og være en eldste, så kan du ikke være enslig. Dersom du skal være sjelesørger og en støtte for ektepar og familier, så vil det være en beskyttelse og en ressurs å selv være gift og ha en familie.

I forlengelsen av dette dukker også spørsmålet om troende og/eller lydige barn som et kriterium for å være eldste. Dette er vanskelig for alle oss som har barn og er kristne ledere. Men jeg tenker at dette kanskje handler om at hvis en er en god far eller mor, så vil en ha barn som i alle fall respekterer deg, uavhengig av om det av og til er turbulent og om de er troende eller ikke. Paulus utdyper og sier at om de ikke har orden i eget hus, hvordan kan de da være ledere i menigheten.

Paulus gir i disse tekstene mange av de samme kriteriene både for tilsynsmenn, eldste og diakoner. I Apg 6,3 leser vi at når de skulle velge ut menn til å tjene ved bordene, så skulle de være «menn som har godt ord på seg», altså mennesker som har tillitt i gruppen de skal være diakoner for. Dette er nøkkelen til å forstå «ulastelighet» i pastoralbrevene hos Paulus.

Når da mye av fokuset i tekstene utenom den generelle kristne karakter er på familie, ekteskap og barneoppdragelse, så er det naturlig å tenke at det henger sammen med at ekteskapet er ansett som den gyldige samlivsform for kristne ledere.

I alle fall hovedlederverv og tjeneste i våre menighetsråd mener jeg ligner mest på det som beskrives som eldste og diakoner i NT. Det betyr også at det er kriteriene fra pastoralbrevene som må løftes fram som idealene når vi velger ledere.

Når det gjelder homofilisørsmålet, så har baptistene kommet med en offisiell uttalelse om vår fortolkning av Bibelens tekster som omtaler emnet.

Landsmøtet i Drammen i 2000 uttalte at hovedstyrets enstemmige uttalelse fra 1995 om homoseksuell praksis skulle være retningsgivende for Baptistsamfunnets arbeid. Konklusjonen i denne er som følger:

Vi ser ikke at Bibelen fordømmer mennesker som har en homofil legning. Derimot tar Bibelen opp homoseksuell praksis. De bibelsteder som tar opp en slik praksis, gjør det på en avvisende måte.

Ut fra Bibelens ord om homoseksuelle forhold, finner vi det ikke riktig at personer som lever ut sin homoseksualitet, kan ha lederoppgaver i våre menigheter eller i Det Norske Baptistsamfunn.

Det er viktig at våre menigheter står for de etiske og moralske holdninger som finnes i Guds ord. Men det er også viktig at sentrale holdninger som kjærlighet og respekt får råde i våre menigheter.

Mennesker med homofil legning trenger en menighet som viser omsorg og varme.

Paulus sine lederskapskrav og uttalelsen fra Landsmøtet i 2000 er da grunnlaget for å si at andre samlivsformer enn det heterofile ekteskap; f.eks samboere eller homofile som lever i et samliv, ikke har anledning til å inneha lederoppgaver i lokalmenigheter eller i Baptistsamfunnet sentralt.

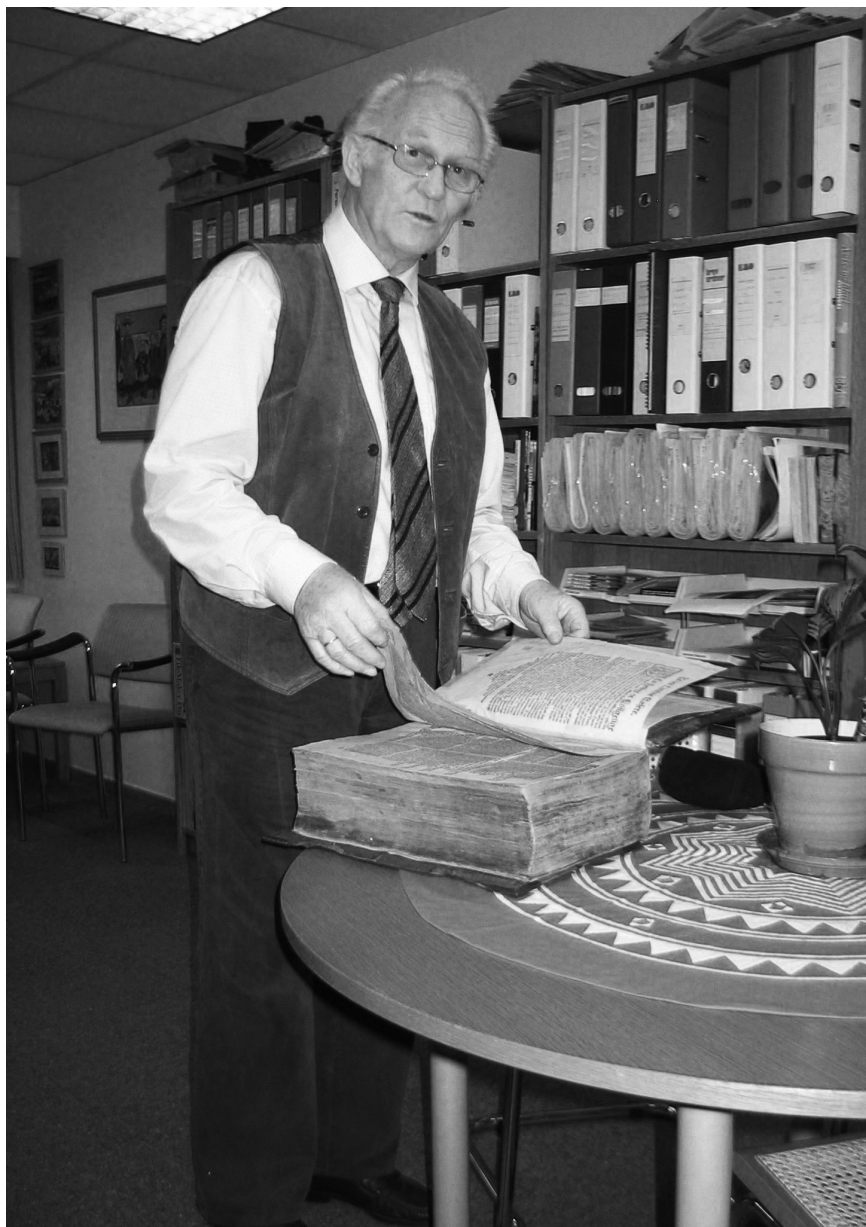
4. HVILKET ORGAN ELLER HVEM BLANT NORSKE BAPTISTER SKAL AVGJØRE HVILKEN SKRIFTFORSTÅELSE SOM ER I SAMSVAR MED «ERKLÆRINGEN OM BAPTISTISK TRO OG ORDNING» FRA 1963 OG «VERDIGRUNNLAGET FOR DET NORSKE BAPTISTSAMFUNN» FRA 1966?

4.1 Det bibelkyndige allmenne presteskap under Den Hellige Ånds ledelse

Dersom jeg skal oppsummere hvilket organ eller hvem som skal avgjøre hvilken skriftforståelse som er den gyldige og i samsvar med våre erklæringer, så er overskiftet på dette punktet kanskje det mest konkrete jeg kan si.

Det er helt sentralt at det er den enkelte troende som har fått Den Hellige Ånd, som er pliktig å studere Bibelen samvittighetsfullt og be om Åndens ledelse og åpenbaring. Dersom baptistene ikke leser Bibelen, så har vi et problem.

Dernest blir det en logisk konsekvens at summen av den forståelsen av Bibelens tekster, som alle de som bibelkyndige under Åndens

Peder Eidberg blar i et av NBHSs gamle klenodier.

ledelse kommer fram til, er den mest korrekte. I vår sammenheng og i vår historie som baptister så er det en tolkning som ligger nærmest mulig Bibelens ordlyd som har vært idealet, og det tror jeg vil prege «grasrota» i Baptistsamfunnet også i fremtiden.

Ser vi på summen av skriftforståelsen blant baptister, så er det en sterk tillit til Bibelen, ikke bare som kilde til Guds Ord, men som Guds åpenbarte ord. Det vil si at den mest åpenbare tolkningen som ligger nærmest ordlyden til summen av de aktuelle tekstene, og som samstemmer med Jesu eksempel i evangeliene, som vil oppleves som riktig.

Vi ser også en utvikling av at baptistene leser mindre i Bibelen og har mindre tillit til at de selv med Åndens ledelse kan komme fram til en rett forståelse av Bibelens tekster. Dermed vil de oftere stole på teologer, ledere og pastorer sine konklusjoner. Dette er en utfordring og et problem for oss som kirkesamfunn. Det strider klart mot både vår historie og våre kjerneverdier. Teologene skal hjelpe og inspirere oss til bibellesning og forståelse av Guds Ord, men det må aldri frata oss gleden over å lese Bibelen eller plikten vi har til å bedømme om det vi hører er Bibelens ord.

4.2 Landsmøtet

I de første punktene i denne artikkelen var vi innom Landsmøtevedtak fra 1963, 1996 og 2007. Det er noen av gangene der Baptistsamfunnet har kommet med uttalelser som blant annet handler om skriftsyn, og hver gang har det bekreftet et ganske bokstavinspirert og konservativt syn. Dette er igjen grunnlaget for uttalelsen om homoseksuell praksis fra hovedstyret i 1995 og Landsmøtet i 2000.

I vår demokratiske struktur er landsmøtet det stedet hvor en kan trekke opp grenselinjer når det gjelder tro, lære og liv. Om det er funksjonelt eller bra, er et annet spørsmål. Det at vi har en eksklusjonsparagraf er et uttrykk for at vi mener at det er behov for noen grenselinjer for hva som er innenfor og utenfor den sunne baptistiske lære og praksis.

Landsmøtet blir en sikkerhetsventil der en har anledning til å komme med uttalelser om hva som er rett og offisiell lære blant baptistene og stedet der en kan komme med sanksjoner når det trengs.

4.3 Predikantkonferansen og teologisk samtaleforum

Som vi ser fra uttalelsen om skriftsyn fra predikantlandsmøtet i 1966, så har pastorkollegiet vært et forum for teologisk refleksjon og behandling av lærespørsmål. Slik vil det nok også være i fremtiden. Vi har også et teologisk samtaleforum som primært har bestått av pastorer og/eller teologer. Disse er i all hovedsak et forum som jobber med oppdrag som blir gitt av hovedstyret og/eller landsmøtet. Det er også mulig å tenke at de kan jobbe med saker som blir fremmet av predikantfelleskapet.

Et slikt samtaleforum kan ikke ha noen avgjørende læremyndighet, men de kan komme med en faglig uttalelse, som igjen må vedtas på et landsmøte dersom dette skal være offisiell lære hos oss baptister. Jeg tror også at dersom et slikt forum skal ha tillitt og autoritet, så er det viktig at det også kommer inn medlemmer der som ikke er fagteologer, siden det allmenne prestedømmet er en så sentral verdi for baptister.

4.4 Administrasjon og hovedstyret

Hovedstyret vårt er det demokratisk valgte lederskap. Det kommer av og til med uttalelser, og disse er ikke å forstå som autoritative eller retningsgivende før de er vedtatt i et landsmøte. Hovedstyrets og administrasjonens rolle i forhold til bibelsyn og lærespørsmål må da ligge i å lede i henhold til vedtak og retningslinjer som er vedtatt i våre landsmøter. På sett og vis blir det landsmøtet som «vedtar lovene» og hovedstyret og administrasjonen som «håndhever dem».

5. KONKLUSJON

Baptistene har et konservativt skriftsyn og betrakter Bibelen som Guds åpenbarte ord.

Det betyr at en i all lære og menighetspraksis ønsker å ha Bibelen som øverste autoritet og rettesnor for tro, lære og liv. Dette bekreftes gjennom uttalelser fra landsmøtene både i 1963 og 1996, samt predikantlandsmøtet i 1966.

Når jeg gjelder skriftfortolkning, så er den baptistiske tradisjonen preget av en konservativ og på grensen til bokstavinspirasjon i synet på Bibelens tilblivelse.

Den sentrale nøkkelen for en rett forståelse er for baptistene tanken om det allmenne prestedømmet og at alle troende har Den Hellige Ånd, som vil veilede oss til hele sannheten. Derfor er det alle troendes ansvar å samvittighetsfullt og under bønn lese Bibelen for å få åpenbaring fra Gud. En baptist vil alltid søke å finne en tolkning som ligger så nær Bibelens aktuelle tekster som mulig.

Selv om både predikantmøter, teologisk samtaleforum, hovedstyret og administrasjonen har en viktig funksjon, så er det i henhold til våre vedtekter og vår struktur i dag kun landsmøtet som faktisk kan komme med en retningsgivende uttalelse om hvilken skriftførståelse som er i samsvar med «Erklæringen om baptistisk tro og ordning» fra 1963 og «Verdigrunnlaget for Det Norske Baptistsamfunn» fra 1996.

SKRIFTFORSTÅELSE OG DAGENS TILNÆRMING

Av Per Midteide

Det sentrale element i baptistisk forståelse av Bibelen er at den er Guds ord til mennesker til alle tider og til alle folk.

Bibelen er vår kilde til Guds-åpenbaringen om Jesus Kristus, verdens frelser.

Hver enkelt troende kan selv, ved Den hellige ånds hjelp, lese og fortolke Bibelen.

Bibelen er vår autoritet i alle spørsmål om lære og liv.

Baptister har ingen formell bekjennelse som nærmere definerer denne overbevisningen, men bekjennelsen til Bibelen som Guds ord har vært en selvfølge som en del av den arven vi har fått fra baptis- mens tidligste tid.

HVORDAN BLE BIBELEN TIL?

En forutsetning for å forstå Bibelen, er å vite hvordan den er blitt til.

De første kristne hadde ingen Bibel. Deres hellige skrift var Det gamle testamente, og de tolket mange av delene her som ord som pekte fram mot Kristus. Slik har også vi forstått Det gamle testamentet. Denne forståelsen har vært den rådende i vår tradisjons forkynnelse.

Bibelen ble til gjennom en lang prosess. De første kristne hadde øyen- vitnefortellinger om møtet med Jesus, og de vitnet om hva han hadde sagt. Noe skriftlig materiale var heller ikke nødvendig, for de hadde en klar forventning om at Kristus skulle komme igjen i nær fremtid.

Paulus hadde heller ikke noen Bibel ut over Det gamle testamente, men han hadde møtt Kristus på veien til Damaskus, og han hadde fått undervisning – først av Ananias, og deretter av lederne i menigheten i Jerusalem om at nå var løftene i Det gamle testamentet oppfylt. Ut fra sin omvendelse og sin overbevisning ledet han det største misjons- fremstøt noensinne.

Paulus hadde antagelig ikke leste evangeliene, men ut fra den under- visning han hadde fått og apostlenes Jesus-vitnesbyrd forkynte han

med stor kraft i de menighetene han grunnla. Han drev en utstrakt korrespondanse med sine brev til menighetene, men han hadde nok aldri tenkt at brevene hans skulle bli en del av de kristnes Bibel.

Etter hvert ble det viktig for Jesu disipler og deres etterfølgere å skrive ned historien om Jesus. Etter ganske mange år fikk man de fire evangeliene som ble godtatt av ledelsen av menighetene. Hvert av de fire evangeliene har sitt særpreg. De tre første (de synoptiske evangelier) ligner hverandre, mens Johannes-evangeliet har en helt annen innfallsvinkel og forskjellig teologisk forståelse. Disse fire skriftene ble valgt ut fra en hel rekke andre evangelier som var i omløp. Disse fikk navnet apokryfiske bøker og er ikke tatt med i vår Bibel, men de forskjellige menigheter brukte ulike skrifter i gudstjenesten. Det var en flytende grense mellom de «ekte» evangeliene og de apokryfe skrifterne.¹ Blant disse finner vi: Peters evangelium, Thomas' barneevangelium, Johannes gjerninger, Peters gjerninger og flere andre. Fra brevlitteraturen finner vi Klemensbrevene, Hermas hyrde og Didache. Disse tre er tatt inn i den etiopisk ortodokse kirkes kanon.

Det har også stått strid om flere av skriftene i vår Bibel. Luther mente at særlig Jakobs brev, men også Hebreer-brevet og Åpenbaringen var apokryfe skrifter. Han flyttet dem som et tillegg etter de andre bøkene i Det nye testamente.

Bibelselskapet utga i 1994 en Bibelutgave som inkluderte de ikke kanoniske apokryfiske bøker. Også til Det gamle testamente finnes det en lang rekke apokryfe skrifter. Også disse er utgitt med kommentarer av Bibelskapet.² Det gikk altså ganske lenge før det ble klart hvilke bøker som skulle være med blant de autorative bøkene i Bibelen. Man hadde visse kriterier som skulle være oppfylt for å bli inkludert:

1 Det måtte være «apostolsk», altså ha sitt opphav knyttet til apostlene.

2 Det måtte læremessig være i samsvar med de eldste apostolske tradisjonene.

¹ Molland, Kirkehistorie bind I s.39, J.H. Schultz forlag, København 1946

² Det Norske Bibelselskap: Det gamle testamentes Deuterokanoniske bøker, 1988

3 Skriftet måtte ha vært allment brukt i menighetene.

Ca år 200 regner man med at det var temmelig avklart hvordan samlingen av Det nye testamentet skulle se ut. Men det gikk ennå lang til før dette ble offisielt stadfestet av kirken, ettersom man ennå ikke hadde en sentral kirkeledelse. Den endelige bekreftelse av de 27 bøkene kom først på kirkemøtet i Laodikea i 363 e.Kr. og de etterfølgende kirkemøter i Hippo og Kartago. I Laodikea var fremdeles ikke Johannes Åpenbaring inkludert, men den ble det under de påfølgende kirkemøter.

Hvem var det da egentlig som bestemte hvordan vår Bibel skulle se ut?

- Var det ledelsen i urmenigheten? Men de hadde ikke Bibelen slik vi har den.
- Var det kirkefedrene som sørget for at de mange apokryfiske skrifter ikke ble med i kanon?
- Var det ledelsen i den etablerte kirke på konsilmøtene på trehundretallet?
- Var det keiser Konstantin som bestemte over det første kirkemøtet i 325 og gjorde kristendommen til statsreligion?
- Eller var det Gud selv ved Den hellige ånd som ledet denne lange prosessen?

Vi tror at det var Gud selv, ved hjelp av alle de tre ovenfor nevnte instanser, som samlet de bøkene som vi i dag leser i Bibelen. Derfor kaller vi Bibelen for Guds ord.

Denne lange prosessen ble fullført gjennom et nitid arbeid med de svært mange manuskripter og bruddstykker av manuskripter man sto overfor. Originale manuskripter fantes ikke til noen av skriftene i Det nye testamente. I de greske utgavene av Det nye testamentet finnes det et vell av fotnoter med hundrevis av henvisninger til mulige alternativer til enkeltord og setninger.

I omkring tusen år var det kirkens ledelse sentralt som forvaltet Skriften, og det var prester og andre ledere som hadde rett til å tolke Bibelens innhold. Den var da for lengst oversatt fra gresk til latin, som ble kirkens språk. Det var altså ikke for legfolk å lese Bibelen.

SÅ KOM REFORMASJONEN

Luther ønsket å gjøre Bibelen tilgjengelig for menigmann, og han oversatte Det nye testamentet til tysk. Den ble ferdig i 1522, og i 1534 ble hele Bibelen utgitt på folkespråket. Når det gjelder forståelsen av Skriften, hevdet han at «skriften er sin egen fortolker». Den skal utlegges etter ordlyden, grammatisk og historisk, men han utla gjerne Skriften på allegorisk vis og så bort fra den historiske sammenheng den var blitt til i.

Det som er blitt stående som epokegjørende, er at kristendommen ikke er et forhold til en bok, men til den Herre og Frelser denne boken vitner om. De enkelte skrifter må tolkes og vurderes ut fra om de «driver mot Kristus» eller ikke. (Was Christum treibet), som Luther uttrykte det. Ikke desto mindre fremhever han Skriften som den eneste kilde til forståelse av troen. Han formulerte uttrykket «Skriften alene» (Sola scriptura).³

Våre baptistiske forfedre, Anabaptistene, hadde et sterkt forhold til Skriften. Man finner variasjon i forståelsen. Noen skiller klart mellom Det gamle – og Det nye testamentet. Andre understreker det dobbelte kjærlighetsbud som det sentrale. Man peker også på at enkelte av skiftene i Bibelen er mindre viktige enn andre.

Meno Simon understreker at alt i Bibelen er inspirert av Gud, og alt er gyldig. Hans Dench sier at Gud ikke er bokstaver. Frelsen er derfor ikke knyttet til Skriften, men til Budskapet.⁴

Også i vårt kirkesamfunn har vi formulert uttalelser som skal gi uttrykk for vår tro og oppfatning når det gjelder Bibelens plass i vår kirke. I norsk sammenheng formulerte man i den første menighetsdannelse i Porsgrunn og Solum en trosbekjennelse i 1860 som starter med omtale av forholdet til Bibelen:

«Vi tror at både Det gamle og Det nye testamentes hellige skrifter (de såkalte apokryfiske bøker ikke innbefattet) er inspirert av Gud og utgjør den eneste fullkomne regel for kristelige tro ogandel.»

³ Bengt Häggglund, Teologins historia s.195, Gleerups forlag, 1993

⁴ Walter Klaassen (red) Anabaptism in Outline, Harald Press 1981

Dette er det første teologiske dokument innen norske baptisme.⁵ Uten å gå nærmere inn på hvordan «inspirert av Gud» skal forstås, fastslår dokumentet at Bibelen er grunnlaget for menighetens liv og lære. Det er også interessant at man så det som nødvendig å understreke at de apokryfiske bøker befant seg utenfor det som «er inspirert av Gud».

Innholdet i denne bekjennelse ble understreket i den følgende utbredelse av vårt kirkesamfunn.

Det har ikke vært enkelt å uttrykke presist hva som ligger i dette at Bibelen er inspirert av Gud, eller at Bibelen «er Guds ord». De som formulerte uttalelsen da Landsmøtet i Trondheim i 1963 skulle definere Baptistsamfunnets forståelse av baptistisk tro, ønsket utvilsomt å unngå å gi forståelsen av at baptistene sto for den forståelse som går under navnet «verbalinspirasjon», altså den oppfatning som ser på Bibelen som et dokument som ord for ord representerer det som er Guds ord. Man ble den gang enige om følgende formulering:

Baptistene tror at Bibelen er Guds åpenbarte ord, og de holder den for å være den normerende rettesnor for tro, lære og liv. Baptistene har ikke villet forme noen forpliktende trosbekjennelse ved siden av Bibelen, men de bekjenner seg trosmessig til innholdet i de ekumeniske symboler (Den Nikenske- og Apostolske Trosbekjennelse).⁶

På et predikantmøte i Langesund i 1966 arbeidet man med Skriftsynet. På den ene siden ville man understreke at Bibelen er Guds ord, og på den andre siden ville man avvise fundamentalismens stivnede bokstavtro. Følgende formulering fikk tilslutning:

Vi tror at Bibelen er inspirerte ord, gitt oss som et historisk dokument. Det er summen av Guds åpenbaring, forkynter en guddommelig skapelse, gir oss loven og det profetiske ord og fører oss fram til Jesus Kristus og den apostoliske tidsalder.

⁵ Peder Eiberg: Det folk som kalles Baptister, s.85, Norsk Litteraturselskap 2003

⁶ Uttalelse vedtatt av Landsmøtet 1963

Vi tror at gudsåpenbaringens sentrum er Jesus Kristus. I ham finner Skriften sin høyeste autoritet og prøvesten.

Vi tror imidlertid at en rent formal bekjennelse til Bibelen ikke er nok. En sann bibelforståelse innbefatter også en rett forståelse av de store frelsessannheter. Som sentralt eksempel nevner vi: Bibelens Jesus Kristus er Gud kommet i kjød, er død og oppstanden for vår frelses skyld.

Vi tror at Den Hellige Ånd er Ordets livsprinsipp. Ordet og Ånden må derfor ikke skilles ad. Åndens vitnesbyrd er Jesus Kristus, som Skriften sier: «Han (Ånden) skal ta av mitt og forkynde dere.»

Vi tror at evangeliet er Guds frelsestilbud som den enkelte personlig må ta imot eller forkaste. Evangeliet er alltid aktuelt og relevant, og når sin hensikt når mennesket kommer i samfunn med Gud.⁷

Det norske baptistsamfunn har i 1996 også vedtatt å gi sin tilslutning til det verdigrunnlag som ble formulert av European Baptist Federation. Her heter det:

Punkt 3: Vår endegyldige autoritet for tro og gjerning er Jesus Kristus, slik han er åpenbart i Skriftene og nærværende blant sitt folk ved Den hellige ånd.

Punkt 4: Vi anerkjenner skriftene i Det gamle og Det nye testamente som den grunnleggende autoritet til forståelsen av Guds åpenbaring i Kristus.

Det er interessant å legge merke til nyansen i ordbruk. Skriftene er den grunnleggende autoritet i punkt 4, mens punkt 3 sier at den endegyldige autoritet er knyttet til Kristus. Det er altså en aldri så liten ulikhet som viser at man ikke ser på Kristus og Skriften som identiske størrelser.

⁷ Keith Parker (red): Baptists in Europe s. 256, Broadman Press, Nashville 1982

Men uansett ordbruk, man ser på Kristus og Skriftene som uadskillelige. Skriften er vår autoritet for lære og liv.

ER ALT I BIBELEN LIKE VIKTIG?

Vi sier at Bibelen er Guds ord, men det er ikke helt klart om dette gjelder alt som står i de 66 bøkene som Bibelen rommer. En ting er den formelle tilslutning til at Bibelen er Guds ord, en annen ting er hvordan vi bruker den. I baptistisk sammenheng har man ikke vært særlig opptatt av å differensiere mellom viktig og mindre viktig når det gjelder innholdet i Bibelen, men egentlig er det et begrenset utvalg av tekstene som er i daglig bruk. Vi velger gjerne kjerneord som har med de sentrale frelses-sannheter å gjøre. Store deler av Mosebøkene og de historiske bøkene i Det gamle testamentet blir lite lest. Det kan være interessant som deler av Israels historie, men ganske fjernt fra Jesu budskap. Dette gjelder særlig de svært voldelige avsnitt som beskriver Israels kriger mot naboer og ikke-jøder. Det gjelder også en lang rekke lover i Mosebøkene og andre avsnitt som sier hvilke overtredelser som fører til dødsstraff ved steining.

Per Lønning tar dette spørsmålet opp i sin bok *Hva er kristendom*. Han sier:

«Den størrelse som binder oss er ikke Bibelen med sine 1290 sider», (som også anabaptisten Hans Dench sier), «men Kristus. Men nettopp Bibelen er det som inneholder de første vitnenes beretning om Kristus, og fra Bibelen kunne vi derfor ikke ønske oss fri, uten samtidig å ønske oss fri fra Ham.»⁸

Han understreker at det er forskjell på ulike deler av Bibelen:

Man legger ikke «like stor vekt på at engelen Mikael trettet med djevelen om Mose legeme (Judas v.9) som på at Jesus kom til verden for å frelse syndere» (1 Tim 1,15 m.fl.). «Om man gjør det», sier Lønning, «har man avskåret seg fra å forstå hele saken.»

⁸ Per Lønning *Hva er kristendom*, s 23. Forlaget Land og Kirke 1962

Luther selv mente at noen skrifter var mindre viktige enn andre. Dette gjaldt i særdeleshet Jakobs brev, Judas brev, Hebreerbrevet og Johannes Åpenbaring. Han plasserte disse til slutt under betegnelsen «øvrige skrifter». ⁹

Den lutherske frikirkens studiesenter har utarbeidet et studiehefte om «Skriften og Kirken». Her understreker man betydningen av at den som skal tolke Skriften, må ha et rett forhold til Gud. Man avviser altså en akademisk historisk tilnærming til tekstene. ¹⁰ Et slikt syn er vanskelig å anvende og setter klare begrensninger for Bibel-forskningen.

Sydstatsbaptistene uttrykker sitt syn på Bibelen slik: «It is true, trustworthy and without error». ¹¹

STORSAMFUNNETS PÅVIRKNING.

Uavhengig av hvordan man forstår Rom. 13,1, utgjør storsamfunnet vi lever i en viktig faktor i fortolkningen og forståelsen av Bibelen. Dette gjør seg også gjeldende i baptistisk sammenheng. Ikke slik at det er samfunnet som bestemmer hva vi skal mene om teologiske og etiske spørsmål, men det er vanskelig å komme bort fra at i en rekke spørsmål er det iallfall et samspill mellom samfunn og teologi og praksis. Dette gjelder ikke minst de eksemplene som er nevnt nedenfor. Det er altså et interessant og viktig tema å se nærmere på sammenhengen mellom endringene i samfunnets holdninger og eksegetisk forståelse.

For meg er det nærliggende å tenke på situasjonen i Sør- Afrika. De aller fleste hvite kirkene i landet mente at det var bibelsk grunnlag for å opprettholde statens raseskillepolitikk. Man mente at det kunne begrunnes ut fra Bibelen at den hvite rase og fargede av alle avskyninger skulle leve adskilt og at hvite var overlegne på alle vis. Dette var det herskende samfunns offisielle oppfatning, og kirkene (de hvite) mente det samme. Dette gjaldt også baptistmenighetene. Slik var det til langt inn i vår egen tid, men så kom forandringene. Det skjedde ikke uten motstand. Med betydelig press både fra det internasjonale samfunn og

⁹ Lorentz Bergman, Kirkehistorie bind II, s. 14, F. Hanse & Søns forlag, København 1960

¹⁰ Temahefte: Skriften og kirken, Frikirkens studiesenter

¹¹ Wikipedia

sterke krefter innad i samfunnet ble samfunnets syn endret – og også teologien, oppfatningen av Bibelen, ble endret. En av de sterkeste, hvite motstandere av apartheid-systemet var Beyers Naude, en av de fremste lederne i Den reformerte kirke, men han ble anklaget for ikke å være tro mot Bibelens ord og måtte forlate kirkeledelsen.¹²

Synet i Baptistkirkene skilte seg altså ikke fra fortolkningen i samfunnet for øvrig. Fremdeles er det to baptistsamfunn, ett for hvite og ett for fargede. (Selv om det i dag er flere kirker med blandede forsamlinger). En pastor i en hvit baptistkirke jeg besøkte i 1994 beklaget seg over at Nelson Mandela hadde opphevet dødsstraffen. På veggen utenfor kirken sto det med store bokstaver: «Vi stoler på Gud, inntrengere blir skutt!». Han mente han hadde Bibelen på sin side.

Man kan også tenke på Martin Luther Kings kamp for de svartes rettigheter i USA. En kamp som ennå ikke er over. Og vurderingen av mennesker ut fra hudfarge, religion, rikdom eller seksuell legning er til stede også i vårt eget land.

Langsomt vokste den nye forståelse fram: At Bibelen lærte at alle mennesker er skapt i Guds bilde og skal ha samme rettigheter. Men endringen hadde kostet mange liv, blod, svette og tårer.

I vårt land og i vår del av verden er det andre nærliggende eksempler:

SYNET PÅ KVINNENS PLESS I SAMFUNNET, OG HENNES PLESS I KIRKE OG MENIGHET

Det er bare vel hundre år siden kvinnene i Norge fikk stemmerett. Også i baptistmenighetene var det ulike regler for kvinner og menn. Dette hadde sin bakgrunn i ord fra Paulusbrevene.

«Som i alle de helliges menigheter skal kvinnene tie når menigheten samles. Det er ikke tillatt for dem å tale; de skal underordne seg, slik også loven sier. Hvis det er noe de vil lære, så la dem spørre sine menn hjemme. For det er en skam for en kvinne å tale i menigheten. (1 Kor 14,34)

... Kristus er enhver manns hode, mannen er kvinnens hode...

¹² Dokumentar om Beyers Naude: «Cry of Reason»

Men en kvinne som ber eller taler profetisk med utildekket hode, fører skam over sitt hode. Det er jo akkurat det samme som å være snauklipt... Men kvinnen er mannens ære. For mannen ble ikke til av kvinnen, men kvinnen av mannen... det er en skam for mannen å ha langt hår, mens det for kvinnen er en ære ... (1 Kor 11,3 ff)

Som kirken underordner seg Kristus, skal kvinnen underordne seg sin mann i alt. Ef 5,24»

I mange baptistmenigheter var det stor motstand mot at kvinner skulle kunne sitte i menighetsrådet, eller diakonatet som det gjerne het den gang. Et interessant moment i denne sammenheng er at man godtok å benytte seg av kvinnelige evangelister lenge før spørsmålet om kvinnelige prester ble reist.

At dette fremdeles er en aktuell problemstilling ser vi i USA hvor kvinner ikke kan være prester eller pastorer i det største baptistsamfunn i verden, Southern Baptist Convention. Dette synet har sin bakgrunn i Paulus' ord i 1 Tim 2,12: «Jeg tillater ikke en kvinne å undervise, eller bestemme over mannen. Hun skal være stille...» Dette tolkes bokstavelig på den måten at kvinner ikke kan være pastorer. Dette synet forfektes fremdeles av enkelte innvandrermenigheter i Det Norske Baptistsamfunn – i strid med Baptistsamfunnets oppfatning av kvinners plass i menigheten.

I min barndom var det uhørt at en kvinne kom inn i kirken uten hodeplagg, og kortklippede kvinner så jeg ikke. Og selv om mannen var aldri så snill, var han sin kones overhode. Alt dette var slik det skulle være etter Bibelens ord. Og «Bibelen var eneste rettesnor for liv og lære»!

Årene gikk, og kvinner begynte å arbeide utenfor hjemmet. De tjente egne penger, og de begynte å engasjere seg i det politiske liv. Etter hvert kom kvinner inn i lederposisjoner på de fleste samfunnsområder, ikke minst i det politiske liv. Dette førte også til endringer i synet på kvinner i den kristne kirke. I 1950 – og 1960-årene raste det en heftig strid i Norge om kvinnelige prester. Med Bibelen i hånd avviste man muligheten for at en kvinne kunne bli prest. I dag er det ennå grupper i Den norske kirke som holder fast på dette synet, men de aller fleste menigheter vil ønske en kvinnelig prest velkommen.

De unge i dag har vanskelig for å forstå at man kunne tolke Bibelen slik at kvinner ikke skulle ha de samme posisjoner som menn. Samfunnet har endret seg, og forståelsen av Bibelen har endret seg. I dag er kvinner i flertall ved de teologiske fakulteter.

SYNET PÅ SKILSMISSE OG GJENGIFTE

Dette er et tema våre menigheter har strevd med i mange år. Tradisjonelt har de fleste kirker sett på ekteskapet som livslangt og ubrytelig. Ekteskapet skal være monogamt og livslangt. Det som gjør dette tema ekstra vanskelig, er at Jesus selv uttaler seg om saken i ganske tydelige vendinger.

«Det er sagt: 'Den som skiller seg fra sin kone, skal gi henne skilsmissebrev.' Men jeg sier dere: Den som skiller seg fra sin kone av noen annen grunn enn hor, han blir skyld i at det begås ekteskapsbrudd med henne. Og den som gifter seg med en fraskilt kvinne, bryter ekteskapet.» Matt 5, 31ff

Det er interessant at Jesus her fortolker Moseloven i skjerpende retning. Ja, han går imot det som står i Moseloven. Her står det nemlig:

«Det kan hende at en mann har tatt en kvinne til ekte, og han ikke bryr seg om henne lenger. Han skriver et skilsmissebrev, gir henne det, og sender henne bort fra sitt hus. Hun flytter fra ham og går bort og blir en annen manns kone.» 5 Mos 24,1

I den forrige Bibel-oversettelsen var det oversatt med:

«Når en mann har tatt en kvinne til ekte, og han ikke bryr seg om henne lenger, fordi han har funnet noe ved henne som byr ham imot, kan han skrive et skilsmissebrev.»

For få generasjoner siden kunne man i baptistmenigheter finne det nødvendig å ta opp spørsmålet om den som ble skilt burde ekskluderes av menigheten. Mye har endret seg siden den gang, men skriftordene fra Mosebøkene illustrerer at vi lever i en totalt forskjellig kultur.

Vi steiner ikke folk som bryter samfunnets regler. De gir oss også en utfordring når vi skal prøve å definere hva som er Guds ord, og hva som er tids- og kulturbestemt stoff. Men vi ser at Jesus både skjerper og omtolker Moselovens syn og påbud.

Eksempelene i Det gamle testamente viser hvordan vi tenker om forskjellen på hvordan man den gangen tenkte på hva som var Guds vilje – og vår forståelse ut fra Jesu budskap. Vi sier gjerne at det var en del av kulturen at en mann kunne ha flere koner, mens en kvinne måtte holde seg til en mann. Mannen kunne skille seg når han ville, men kvinnen kunne ikke.

I dagens samfunn i Norge går bortimot 50 % av ekteskapene i oppløsning, og gjengifte er en selvfølge. Dette gir også sterke føringer for holdninger og praksis i baptistmenighetene – hvor man i dag finner skilte og gjengifte i alle posisjoner i menighetene.

For over 30 år siden fikk Nils Engelsen, vår fremste baptistteolog, i oppdrag å skrive en betenkning om skilsmisse og gjengifte i Bibelen. Han arbeider med tekstene i både Det gamle og Det nye testamente. Han peker på at selv om ekteskapet i prinsippet er ubrytelig, gis det i Det gamle testamente en rekke konsesjoner. Og gjengifte var en selvfølgelighet i jødisk tradisjon. Jesus skjerper synet på ekteskapet som ubrytelig, men gir i Matt 5,32 en konsesjon («uten for hors skyld»). Ikke desto mindre er ekteskapet ment å være ubrytelig.

I sine konklusjoner sier Engelsen: «Vår gammel-baptistiske holdning at ingen fraskilt kan bli stående i Guds menighet eller bli opptatt i menigheten, er blitt noe av en umulighet ... En kunne nesten si at skilsmisse ville stå som en av de alvorligste hindringer for evangeliets utbredelse. Det sier seg selv at så ikke kan være riktig. Det må finnes tilgivelse for ekteskapsbrudd som for all annen synd i det kristne evangelium.»¹³ Etter Engelsens syn er det skilsmissen som er problemet, ikke gjengifte.

Selv om hor er ille nok, er det mange forhold som gjør det langt mer umulig å bli i ekteskapet. Ikke desto mindre har vi Jesu skarpe ord om skilsmisse og gjengifte, og vi må drøfte hvilken betydning dette har for skriftsynet.

¹³ Nils Engelsen: Utredning om Skilsmisse og gjengifte (1990?), S 15

FORHOLDET TIL DE SEKULÆRE MYNDIGHETER.

Utgangspunktet her er gjerne Paulus' klare ord i Romerbrevet 13,1ff. Dette skriftordet har i høyeste grad behov for tolkning.

Den kristne kirke har til alle tider måttet forholde seg til keisere og konger, øvrigheter av alle slag. Forfølgelsene var ennå ikke kommet skikkelig i gang da Paulus skrev romerbrevet. Her har han et optimistisk syn på øvrigheten.

Noen vil hevde at han derfor har en særskilt positiv holdning til myndighetene. Han sier til og med at «Enhver skal være lydig mot de myndigheter han har over seg. For det finnes ikke en øvrighet som ikke er innsatt av Gud.» Rom 13,1 ff

I etterkonstantinsk tid var det konger og keisere som bestemte hvordan folkene de var herre over skulle leve, hva de skulle gjøre, hva som var rett og galt. Det var ikke alltid til kirkens beste.

Når det gjelder synet på øvrigheten, har baptister i Norge stort sett hatt en positiv holdning til den. Myndigheter, de som finnes, er innsatt av Gud (Rom 13,1). Men det er neppe mange i vår tradisjon som reservasjonsløst vil være enig med Paulus i dette utsagnet. Man kan selvfølgelig tolke Paulusordene i ulike retninger, men slik det står, er det ganske umulig å ta bokstavelig. Hvordan skal man da forstå den nazistiske regjering i Tyskland og undertrykkende regimer i mange land?

I de aller fleste land vi kan sammenligne oss med, er det en selvfølge at vi følger de lover som myndighetene gir, men er det slik i enhver situasjon? Vi har ovenfor nevnt eksempelet fra Sør-Afrika hvor myndigheten i svært lang tid ga lover som definitivt ikke var etter Guds vilje. Vi kan nevne mange nærmere eksempler om lover som er gitt av myndigheter som setter menneskerettighetene til side, eller som hindrer kristne i å leve ut sin tro. Også i vårt land møter vi holdninger hos myndighetene som strider mot Jesu ord om nestekjærlighet og omsorg. I slike tilfeller må vi selv avgjøre hvordan vi skal tolke Bibelens ord fra Paulus i Romerbrevet:

Man skal altså være lydig mot de myndigheter man har over seg, for de er innsatt av Gud. I vårt land blir Den norske kirke anklaget for å være for politisk. Men det må være en del av kirkens oppdrag å protestere når en regjering fatter vedtak som åpenbart er i strid med Guds vilje og hensynet til lidende mennesker.

Vi regner med at ordene skal tolkes slik at det er en plikt for kristne i alminnelighet å være lovlydige og gjøre det gode. Hvis vi leser disse ordene isolert, kan det umulig være riktig at alle myndigheter er innsett av Gud. Vi leser ordene som påbud fra Paulus til romermenigheten i en gitt situasjon.

SAMLIVSPØRSMÅL

Det tema som har vært det aller vanskeligste for norske baptister, dreier seg om skriftsteder vedrørende samliv og seksualitet. Dette gjelder ikke bare norske baptister, men det er et vanskelig tema for baptister overalt i verden. De fleste anerkjenner at homofile finnes i alle land og samfunnslag, og den rådende oppfatning blant de fleste er at homofile kan ønskes velkommen i menigheten, men ikke de som lever ut sin seksuelle legning.

Det norske baptistsamfunn har på sine landsmøter formulert det slik: «Homofilt samlevende kan ikke ha lederstillinger i menigheten.» Dette må bety at homofile par blir fullt ut akseptert i menigheten, men kan altså ikke være ledere. Man møter også det syn at homofile er velkommen i menigheten, bare de ikke finner noen å bli glad i. Det er i beste fall ulogisk. Det står svært lite om dette temaet i Bibelen. Jesus sier ingenting om dette, men i 3. Mosebok og i Rom 1.24ff og 1 Kor 6,9ff finner vi henvisninger til temaet.

Det gamle testamente omtaler en rekke forhold som gjør en mann uren:

«Når en kvinne er uren med menstruasjon, skal du ikke komme nær henne for å kle henne naken. Du skal ikke ha samleie med din landsmanns kone og gjøre deg uren ved henne. Du skal ikke overlate noen av barna deres til Molok; du skal ikke vanhellige din Guds navn. Jeg er Herren. Du skal ikke ligge med en mann slik som en ligger med en kvinne. Det er avskyelig. Du skal ikke ha samleie med et dyr av noe slag og gjøre deg uren ved det. Heller ikke skal en kvinne by seg fram til et dyr og pare seg med det. Det er motbydelig. Gjør dere ikke urene med noe slikt!» 3 Mos 18,19–23.

I 3 Mos 20 listes det opp mange forhold som gjelder seksualliv. De som forbryter seg mot reglene, de skal dø – brennes eller steines.

I Romerbrevets første kapitel regnes opp en lang rekke ting de kristne skal holde seg borte fra. Her omtales menn som ligger med menn og kvinner som bytter ut det naturlige samliv med det unaturlige. Paulus sier at de vanærer kroppen og blir urene. I samme sammenheng ramser Paulus opp en rekke andre svakheter som må unngås. De som ikke bryr seg om å kjenne Gud overgis til: urett, umoral, grådighet, ondskap, misunnelse, falskhet, sladder, u lydighet mot foreldre, ubarmhjertighet etc. «De som gjør slikt, fortjener å dø» Det sier Guds lov understreker han.

Hvordan skal vi forholde oss til alt dette?

Hva er det Paulus snakker om når han regner opp de forbudte seksuelle forhold mellom kjønnene? Både i Moseloven og i Paulus' brev er listen over uønsket eller syndige handlinger og holdninger lang, men det er det som har med seksualmoral å gjøre som i størst grad har fanget oppmerksomheten. Og det kan ikke nektes for at kirken har lagt størst vekt på dette når det gjelder å beskrive eller debattere umoral.

En av tolkningene går ut fra at homoseksuell praksis er synd av en art som ikke kan tolereres av noen menighet. Dette har utvilsomt vært det rådende syn i de fleste kirker gjennom historien.

Det er alminnelig enighet om at kirken i dag ikke er bundet av alle de lovene man finner i Moseloven. Paulus er ganske klar på at vi er gjort fri fra loven, samtidig peker han på homofili som fremdeles er motsetning til Guds vilje. Men ordene hos Paulus kan også forstås i retning av at det er den tøylesløse homoseksuelle praksis i Romerriket han kritiserer. Det var vanlig at menn forlystet seg med unge gutter og at prostitusjon var akseptert av folk flest. At personer av samme kjønn ble glad i hverandre og ønsket å dele livet sammen i et forpliktende forhold, rammes ikke av Paulus' fordømmelse.

Men dersom man ser bort fra romernes løsslupne praksis, og holder fast på at Paulus omtaler ethvert homoseksuelt forhold som synd, er det da gitt at vi i dag, i en helt annen kulturell situasjon, må være bundet av Paulus?

Uansett vil denne problemstillingen, sett i lys av de drøftelser som er angitt som eksempler, også komme til anvendelse her.

Kjærligheten er etter Bibelens ord overordnet alle andre lover. Dette er tydelig både i Jesu forkynnelse og i brevene Paulus skrev. Dette gjelder naturlig nok i alle forhold mennesker imellom. At to mennesker er glad i hverandre, setter kjærligheten først og lover å «akte og ære hverandre» gjennom hele livet, gleder vi oss over. Er en slik kjærlighet kvalitetsmessig og av en helt annen karakter når to mennesker av samme kjønn lover hverandre troskap?

I Baptistsamfunnet satte man i 1990 ned et utvalg som skulle arbeide med en utredning om homofili. Utvalget hadde tre medlemmer: Tor Mikalsen, teolog; Brit Støle, lege; og Godtfred Gundersen, sosialarbeider. I 1993 leverte de en grundig utredning som tok for seg det bibelske materiale og presenterte de ulike tolkningsforsøk og praktiske konsekvenser.

I dokumentet presenteres tre alternativer for forståelse av tekstene i Bibelen:

- Bibelens bud og leveregler gjelder uavkortet for alle generasjoner, uavhengig av tid og livssituasjon.
- En riktig fortolkning av Bibelens utsagn vedrørende spørsmål om homofili fremkommer først etter en riktig fortolkning og helhetsvurdering av relevante tekster.
- Bibelen gir ikke endelig veiledning om homoseksualitet. Bibelens syn på homoseksualitet er tidspreget på samme måte som f.eks synet på kvinnelige prester.

Det er interessant å registrere at ingen i utvalget ville stille seg bak det første alternativet. Et flertall i komiteen anbefalte alternativ to, mens en gikk inn for alternativ tre.

Erfaringen viser at folks holdning til homofili ikke synes å endres ved argumenter eller eksegese, men i møte med en venn eller familie-medlem som er homofil.

Den australske baptistteologen Keith Dyer har forfattet en større artikkel om homofili og bibelsyn. Han sier om vårt møte med tekstene:¹⁴

«It may well be that our careful exegesis still leads us to what seems to be unambiguous meanings of the Biblical text. There is still the task, however, to interpret how those meanings are to be

¹⁴ Keith Dyer: Publisert i «Whose sexuality, Which authority, Homosexual practice. Bryan Edgar & Gordon Preece (red) ATF Press 2009

applied in the present context, and by what authority... to recognize the truth that scripture itself is produced and interpreted by a matrix of culture, tradition and the community of the faithful. This inevitably involves, under the guidance of the Spirit that undergirds the whole process, an examination of the assumptions that we bring to the text and that the text brings to us.»

Han understreker at heteroseksualitet utvilsomt er normen i skapelsen. Dette kan vi gi vår tilslutning til samtidig som vi anerkjenner andre realiteter i forholdet mellom kvinne og mann. Man kan ikke tvinge heteroseksualitet på kristne som har en annen legning!

Keith Dyer har arbeidet mye med forståelsen av det seksuelle i Bibelen, og han er sterkt kritisk til måten kirken har møtt de homofile på.

Andre teologer kan ha ulikt syn på Bibelens tekster om homofili. Richard B. Hays argumenterer i sin bok for at det ikke er grunnlag i Bibelen for å akseptere homofile ekteskap¹⁵

Professor Halvor Moxnes ved Det teologiske fakultet i Oslo mener at tekstene om homofilt samliv i Bibelen ikke handler om umoral, men om den praksis som var akseptert i Romerriket. Tekstene handler for det meste om voldtekt og promiskuitet. Det er dette Paulus fordømmer. Han kjente ikke til forpliktende kjærlighet mellom to menn eller to kvinner.

Sentrum i Bibelen, både hos Paulus og Jesus er nestekjærlighet. Det er dette de lærer oss. Alle mennesker, uansett legning er skapt i Guds bilde. Og man kan ikke ha en egen etikk for homofile.

Et annet syn møter vi hos førstelektor Bjørn Helge Sandvei ved Menighetsfakultetet. Han tolker tekstene som klare fordømmelser av homofilt samliv. Tekster både i Det nye – og Det gamle testamente taler klart at homofilt samliv strider mot Guds vilje og selve skaperordningen. Både i evangeliene og hos Paulus får vi presentert rammene for seksuallivet.

Begge disse teologene er homofile, og begge er enslige, men de tolker Skriftens ord forskjellig.¹⁶

¹⁵ Richard B. Hays: *The Moral Vision of the New Testament*, T&T Clark Edinburg 1996

¹⁶ Innlegg fra Moxnes og Sandvik i Baptistsamfunnets Samtalegruppe for vanskelige teologiske spørsmål. 2017.

Baptister verden over har arbeidet med spørsmålet om homofili. De fleste har en avvisende holdning til kjærlighet mellom to av samme kjønn. I USA gjelder dette ikke minst Southern Baptist Convention, som avviser kvinnelige pastorer så vel som homofilt samliv.

I 1991 brøt mange menigheter ut fra SBC og dannet et eget fellesskap, Cooperative Baptist Fellowship. Dette ble etter hvert en betydelig kirkedannelse med 1800 menigheter. De har formulert sine «core values» i et dokument. Et par av punktene lyder:

«Our understanding of Baptist faith and practice is expressed by our emphasis on freedom in biblical interpretation and congregational governance, the participation of women and men in all aspects of church leadership and Christian ministry, and religious liberty for all people.

Bible Freedom — We believe in the authority of Scripture. We believe the Bible, under the Lordship of Christ, is central to the life of the individual and the church. We affirm the freedom and right of every Christian to interpret and apply scripture under the leadership of the Holy Spirit.

Church Freedom —We believe in the autonomy of every local church. We believe Baptist churches are free, under the Lordship of Christ, to determine their membership and leadership, to order their worship and work, to ordain whomever they perceive as gifted for ministry, and to participate as they deem appropriate in the larger body of Christ.»

Selv om vel de fleste i CBF har et konservativt syn på homofilt samliv, anerkjenner man den enkelte menighets rett til å bestemme i alle saker. De understreker også den enkelte kristnes evne og rett – under ledelse av Den hellige ånd, å tolke Bibelens ord.

En tilsvarende holdning gir American Baptist Convention uttrykk for i sin erklæring om liv og lære. Som kirkesamfunn definerer de ekteskapet som en forening av kvinne og mann, og de ser på homoseksuelt samliv som stridende mot Bibelens lære. Men de sier også at de:

«– will respect and will continue to respect congregational freedom on this issue ...» «Each local congregation is autonomous and permitted to perform same-sex marriages if they opt to do so.»¹⁷

European Baptist Federation (EBF) hadde i 2016 en konferanse som EBF Commission for Theology and Education arrangerte i Danmark. Her drøftet man hvordan menighetene skulle forholde seg til homofili og homofilt samliv. Man anerkjente at dette var et vanskelig punkt i mange menigheter og baptistsamfunn. De fleste ga uttrykk for støtte til det tradisjonelle syn, men de ga fem oppfordringer til europeiske baptister. Her er et utdrag:

«Vi vil oppfordre Baptistsamfunn og menigheter til å finne gode og ikke-konfronterende måter å samtale om temaet.

Vi er bekymret for den uforsonlige språkbruk som noen kristne anvender. Uansett hvilke standpunkt man har, ønsker vi å søke å finne respektfulle måter å ha dialog på. Vi erkjenner i ydmykhet at den fulle forståelse av Guds sannhet går ut over vår fatteevne.

Vi tror at selv om vi som baptister kan være uenige om tolkningen av Skriften, må vi respektere hverandres integritet.

Vi understreker at evangeliet om frelsen i Jesus Kristus rommer alle mennesker, homofile kvinner og menn inkludert. Vi må spørre oss selv hvordan homoseksuelle møter evangeliet i våre menigheter.

Vi deler en bevissthet om at vi er alle feilende mennesker som trenger helbredelse og forandring i alle våre relasjoner.»¹⁸

Et springende punkt i drøftelsene omkring dette temaet er hvilken instans eller myndighet som skal avgjøre hva som er sant og rett.

¹⁷ American Baptist Convention USA, Theology and Practice (Wikipedia)

¹⁸ Vedtak ved landsmøtet i Baptistsamfunnet 1996

KONGREGASJONALISME

I et kongregasjonalistisk kirkesamfunn er hver menighet selvstendig og har ingen kirkelig autoritet over seg. Det er menigheten selv som avgjør hvordan man tolker Guds ord, og det er menigheten selv som velger sine egne tjenestemenn og -kvinner.¹⁹ Dette er et prinsipp som vi finner helt tilbake til reformasjonens anabaptister og andre lignende sammenlutninger. Felles for dem var at den enkelte menighet styrte seg selv.

Senere kom General baptists som hadde en viss overbygning og dannet «General Assemblies». Disse avgjorde saker av felles interesse og felles arbeid, men de holdt hele tiden fast på menighetenes selvstyre.

Det norske baptistsamfunn er et kongregasjonalistisk kirkesamfunn. De enkelte baptistmenigheter har valgt å slutte seg sammen i et «samfunn» for å løse felles oppgaver. Misjon og skolevirksomhet er oppgaver som er for omfattende for hver enkelt menighet. Derfor har man et hovedstyre og utvalg som menighetene i fellesskap velger til å lede slik virksomhet. På menighetenes vegne ivaretar ledelsen av kirkesamfunnet forholdet til stat og kommune. Hovedstyrets oppgave er å lede felles arbeidsområder, legge fram sine planer for kirkesamfunnets øverste organ, Landsmøtet. Landsmøtet er sammensatt av representanter fra alle menigheter. Det godkjenner felles planer, velger styrer og utvalg som skal utføre de oppgavene som menighetene i fellesskap har vedtatt. Landsmøtet kan også vedta uttalelser på samfunnets vegne og komme med tilrådinge til medlemsmenighetene.

Selv Southern Baptist Convention slår fast: «Each church is autonomous.»

Ingen av disse instanser kan binde den enkelte menighet, men det forventes at menighetene yter sitt til fellesarbeidet og påtar seg oppgaver i fellesskapets tjeneste.

I Baptistsamfunnets vedtekter står det i par. 5,b:

«De enkelte menigheter er forpliktet til lojalt å støtte DNBs arbeid, uten å være juridisk eller formelt bundet av de enkelte vedtak.»

I par. 5,c har man vedtatt et punkt om eksklusjon hvor man sier at «dersom en menighet bryter med DNBs eller Bibelens lære, liv eller

¹⁹ David B. Bebbington: Baptist through the Centuries, side 177–178, Baylor University Press 2010 Molland Kirkehistorie Bind III, s 216

lojalitetsforhold, kan menigheten skilles ut. Det kreves 2/3 flertall i Landsmøtet.»

Vedtektene ble revidert i 1979.

Formuleringen i vedtektenes par 5,c er uklare. Man har ikke nærmere definert hva det vil si at menigheten bryter med DNBs eller Bibelens lære, liv eller lojalitetsforhold. Hvordan skal vedtektens ordlyd forstås?

1. «Bryter med DNB.» Det innebærer antagelig at man ikke lenger bidrar til DNBs felles prosjekter eller at man på annen måte ikke deltar i fellesskapet. Hvis en menighet ønsker å være en del av DNB, støtter DNBs felles prosjekter og er aktiv i Baptistsamfunnet samlinger, da bryter man ikke med DNB.
2. «Liv eller lojalitet». Henviser dette til Bibelen eller DNB?
3. Hvilken instans er det som avgjør om man lever etter Bibelens lære? I et kongregasjonalistisk kirkesamfunn er det ikke noen instans som kan være overordnet menigheten og avgjøre om menighetens forkynnelse og liv bryter med Bibelen.

Enkelte menigheter har kriterier for medlemsopptak som bryter med den tradisjonelle ordning. Man krever ikke at alle medlemmer skal være døpt med «baptistisk dåp». Andre menigheter har et kvinnesyn som ikke tillater kvinner å sitte i lederstillinger. Noen menigheter har en så svak forbindelseslinje til Baptistsamfunnet at man neppe kan si at de oppfyller kravet i paragraf 5,b om at man er forpliktet til å støtte kirkesamfunnets felles arbeid. Noen menigheter har en positiv holdning til at homofilt samlevende kan velges inn i menighetens ledelse.

Hvordan defineres DNBs eller Bibelens lære og liv, og hvem er det som avgjør hvem som er utenfor eller innenfor en slik formulering?

I forbindelse med den uenighet som har oppstått mellom Baptistsamfunnets ledelse og Bærum baptistmenighet har man reist spørsmålet om det er grenser for menighetenes selvstendighet innenfor en kongregasjonalistisk kirkestruktur, og hvordan «lojalitet til kirkesamfunnet» defineres. Spørsmålet reises om samfunnsledelsen og Landsmøtet i det hele tatt har mandat til å utelukke en menighet fra fellesskapet.

Her brytes meningene.

Det vil føre for langt å foreta en eksegetisk gjennomgang av tekstene i Det nye testamente som omhandler ekteskap og homofili. Vi kan bare slå fast at det uansett forståelse vil være ulike syn også på hva som menes med tekstene og hvilke konsekvenser de ulike syn får.

Hvis man vil være tro mot grunnlaget for menighetssynet hos baptister verden over, kan man ikke overstyre den enkelte menighets rett til å velge sine egne tjenestemenn og kvinner. I sine vedtekter eller uttalelser om tro og liv understreker ikke bare Cooperative Baptist Fellowship og American Baptist Convention, og til og med det mest konservative Southern Baptist Convention, menighetens rett til å tolke Bibelen etter egen overbevisning. Alt dette fordi man tilhører et trosfellesskap som er kongregasjonalistisk.

Allerede ved BWA 8. Verdenskongress i 1950 var denne saken et tema. Generalsekretæren i BWA (nordmannen Arnold Øhrn) uttalte den gang:

«Baptists possess no central authority that can spare the individual from the responsibility and risk of using his private judgement. Each one of us possesses the duty and privilege under God, of thinking for himself. In exercising that right he should, however, be humble enough to wish to profit from the thinking of his fellow believers».²⁰

Ja, alle er vi forpliktet til å ta hensyn til hverandre. Spørsmålet er om det alltid er mindretallet som skal betale prisen.

Uansett hvilket syn man har på homofilt samliv, er det ingen av de baptistsamfunn vi har nevnt som har tanker om å ekskludere menigheter på grunn av uenighet, hverken om homofili eller andre enkeltspørsmål man ikke kan enes om.

Alt dette fordi vårt kirkesamfunn er satt sammen av selvstendige menigheter, som forventes lojalt å støtte kirkesamfunnets fellesarbeid.

AVSLUTTENDE REFLEKSJONER.

Vi kan ta utgangspunkt i erklæringen fra 1966.

²⁰ Referat fra Verdenskongressens uttalelser i 1950

Bibelen er Guds inspirerte ord, gitt oss som historisk dokument. Vi kan altså ikke løse Bibelen fra den historiske situasjon den er blitt til i. Det vil si at vi også må tolke Bibelen som et historisk dokument.

Det sies også at «guds-åpenbaringsens sentrum er Jesus Kristus» og at Skriften får sin autoritet «i ham, fra ham. Ut fra ham tolkes Skriften, det er i ham frelsen finnes.»

Dette gjør det umulig å snakke om en verbalinspirasjon. Den gjør Gud til forfatter – ord for ord – av

Bibelen, og slik er det ikke. Det er nødvendig å erkjenne at Bibelen som historisk dokument ikke er identisk med dens sentrum, Jesus Kristus.

Vi må lese og forstå ut fra det som står i avslutningen av dokumentet fra 1966; « at evangeliet er Guds frelsestilbud som den enkelte personlig må ta imot eller forkaste.»

Vi blir aldri ferdige med å tolke Bibelen. Vi tror at Gud har gitt oss Den hellige ånd som veileder oss til å forstå hva den betyr i vårt liv, men det betyr ikke at vi nødvendigvis må komme til samme oppfatninger. Vi er forskjellige mennesker, og ingen av oss eier den fulle sannhet. Vi ser stykkevis og forstår stykkevis. Ingen kan gjøre seg til Herre over Bibelen. Den er Guds ord til oss om vår Herre og Mester som ble sendt til jorden for å forkynne evangeliet om frelse og det evige liv. Det som binder oss kristne sammen er troen på at dette er sant. I ydmykhet må vi erkjenne at vi livet ut må lete etter Guds vilje med vårt liv, og hvordan vi skal leve ut troen til Guds ære og til medmenneskers gagn.

Jesu ord om at det dobbelte kjærlighetsbudet er summen av hele den lov Gud vil at vi skal leve etter må være det styrende prinsipp for hver den som bekjenner Jesus Kristus som Herre.

TIL VIDERE LESNING:

- Molland, Einar 1961. Konfesjonskunnskap, Oslo, Forlaget Land og kirke.
- Eidberg, Peder A. 2003. Det folk som kalles baptister. Stabekk, Norsk Litteraturselskap.
- Parker, Keith G. 1983. Baptists in Europe. History and Confessions of Faith. Nashville, Broadman press.
- Holmquist, Hjalmar og Nørregard, 1946. Kirkehistorie I Oldtid og Middelalder. København. J.H.Schultz Forlag.
- Lønning, Per 1062. Hva er kristendom?. Oslo, Forlaget Land og Kirke.
- Frör, Kurt, 1967. Biblische Hermeneutik. Erlangen, Chr. Kaiser Verlag München.
- Hägglund, Bengt, 1993. Teologins Historia, Lund, C,W.K. Gloerups Forlag.
- Klassen, Walter (red) 1981. Anabaptism in Outlne. Herald Press.
- Bergman, Lorenz, 1960, Kirkehistorie II. København. Hanse og Søns Forlag.
- Dyer, Keith (art) 2009. Whose Sexuality, Which Authority? Bryan Edgar and Gordon Preece (red).
- Hays, Richard B, 1996. The Moral Vision of the New Testament. Edinburg. T&T Clarc.
- Babbibgton, David B, 2010. Baptists through the Centuries. Baylor Universitys Press.
- Det Norske Bibelselskap 1988, Apokryfene, Bibelens deuterokanoniske bøker. Bibelselskapets Forlag.
- Brackny, William & Burker, Rudi J. (red) 1990. Faith, Life and Witness, Birminham, Alabama. Stanford University Press.
- Lindeskog, Göta, 1959. Handbok i bibelkunnskap, Stockholm. Natur og Kultur Forlag.
- Mowinckel, Sigmund, 1968. Hvordan det Gamle testamentet er blitt til. Oslo. Universitetsforlaget.
- Richard Elliot Friedman, 1997. Who Wrote the Bible?, New York, Harper One.
- Råmunddal, Lars, 1991. Etter Nytestamentlig Mønster, Ansgar forlag.

NORSK BAPTIST-HISTORISK SELSKAP

ÅRSMØTE 2. MAI 2020

Årsmøtet i Norsk Baptist-Historisk Selskap
finner sted i Drammen Baptistkirke,

Torgeir Vraas plass 7, lørdag 2. mai kl.12.00.

SAKSLISTE:

1. Velkommen og åpning av møtet.
2. Konstituering:
 - Godkjenning av innkalling.
 - Valg av ordstyrer.
 - Valg av protokollsekretær.
3. Rapport for perioden juli 2018 – april 2020.
4. Regnskapsrapport for 2018 og 2019.
5. Selskapets arbeidsplaner.
6. Revidert budsjett for 2020 / Budsjett for 2021 og 2022.
7. Endring av statutter for NBHS.
8. Valg:
 - Tre styremedlemmer for 4 år.
 - Styreleder for 2 år.
 - To varamedlemmer for 2 år.
 - Kasserer/regnskapsfører for 2 år.
 - Revisor for 2 år.
 - Valgkomité for årsmøtet 2020.

I forbindelse med årsmøtet blir det holdt et historisk kåseri om Drammen baptistmenighet v/Roger Dahl og et innlegg med «Glimt fra pionértiden i Belgisk Kongo etter Bernhard Aalbus nedtegnelser» v/Arne Holte.

ÅRSMELDING FOR NORSK BAPTIST-HISTORISK SELSKAP, PERIODEN JULI 2018 – APRIL 2020.

Årsmøtet i 2018 ble avholdt onsdag 4. juli på Fredtun Folkehøgskole, Stavern, i tilknytning til Det Norske Baptistsamfunns landsmøte, med 33 personer til stede.

I forbindelse med årsmøtet ble også 40-årsjubileet for NBHS markert.

Styret har i perioden bestått av:

Ellen Oseland (leder), Roger Dahl (nestleder), Kenneth Ellefsen, Jan Arnth Larssen og Geir Rise (sekretær). Arne Holte og David Hunstad har vært varamedlemmer. Mariann Eidberg har vært kasserer og Håkon Sigland revisor. Valgkomitéen har bestått av Ingrid Eikland, Bente Sandtorp og Øyvind Hadland.

Styret har hatt 7 møter i perioden (5. september og 12. desember 2018, 13. mars, 8. mai, 18. september og 4. desember 2019, samt 26. februar 2020). Alle, unntatt ett, har vært kombinert med dugnad i arkivet på Stabekk.

Dugnadsarbeidet har i perioden fortsatt sorteringen og ordningen av det trykte materialet, både bøker og menighetsblader m.m., og av audio-visuelt materiale. Vi blir stadig a jour med sortering og systematisering av arkivmaterialet, mens tilgjengeligheten for «publikum» er uendret.

Arkivet befinner seg fortsatt i samme lokale, selv om Baptistsamfunnets hovedkontor er flyttet fra Stabekk til Oslo sentrum. Styret har arbeidet med å få på plass en avtale med BED og HLT om tilgang til og bruk av arkivet videre, samt tilgang til møte- og arbeidsrom. Siden HLT ennå ikke har overtatt lokalene, er avtalen ikke inngått, og vi disponerer fremdeles lokalitetene som før.

Kenneth Ellefsen har også i denne perioden vært redaktør for bladet «Baptist». Det er utgitt tre numre i perioden, ett i 2018, ett i 2019 og ett i 2020.

Styret har tilbudt assistanse med historisk materiale til ulike jubiléer, f.eks. Holtekilens 60-årsmarkering. Vi har også fått andre forespørsler om hjelp.

Arkivmateriale fra menigheter og enkeltpersoner har også blitt levert i inneværende periode. Vi er fortsatt svært mottakelige for gaver til arkivet, både bøker, fotografier og andre typer materiale som kan dokumentere norsk baptistisk virksomhet i Norge og i utlandet.

«Livsminneprosjektet» har ikke kommet videre i perioden, men det skal ikke skrinlegges.

Anskaffelse av nødvendig teknisk utstyr er på gang og vil bli videreført.

Medlemstallet har gått noe opp det siste halvåret.

.....
Ellen Oseland
(sign.)

.....
Roger Dahl
(sign.)

.....
Kenneth Ellefsen
(sign.)

.....
Jan Arnth Larssen
(sign.)

.....
Geir Rise
(sign.)

REGNSKAP 2019

Inntekter	2019	Budsjett 2019	Avvik
Kontingent menigheter	6 400,00		
Kontingent	18 000,00	35 000,00	-10 600,00
Gaver fra medlemmer	6 200,00	4 000,00	2 200,00
Støtte fra DNB	-	10 000,00	- 10 000,00
Gave fra Baptistkvinnene	1 500,00	3 500,00	- 2 000,00
Renter	132,49		132,49
Sum inntekter	32 232,49	52 500,00	-20 267,51

Utgifter	2019	Budsjett 2019	Avvik
Gaver	-		-
Styremøter	5 034,20	6 000,00	965,80
Kontorrekvisita	749,00	4 000,00	3 251,00
Baptist	12 700,00	27 000,00	14 300,00
Porto	5 543,52	6 000,00	456,48
Teknisk utstyr	0	10 000,00	10 000,00
Gebyrer	563,25		- 563,25
Diverse	0	3 500,00	3 500,00
Sum utgifter	24 589,97	56 500,00	31 910,03

Årsresultat 2019 **7 642,52**

Eiendeler	01.01.2019	31.12.2019
Sum bankkonto, egenkapital	267 386,01	276 871,53

ARBEIDSPLANER NORSK BAPTIST-HISTORISK SELSKAP 2020–2022

- Overordnet mål: Ta vare på materiale av historisk verdi for DNB.
 - Ta imot/sortere/systematisere materiale vi får inn eller allerede har.
 - Gjøre dette tilgjengelig for «publikum».
(I samarbeid med styret etter retningslinjer for bruk av et arkiv)
- Lage/sende ut rundskriv til menighetene ang. tilgjengelighet til arkivet.
- Bistå menigheter med stoff i forbindelse med ulike jubiléer.
- Fortsette å utgi Baptist med formidling av kunnskap om baptistisk historie, teologi og praksis.
- Jobbe videre med et «Livsminneprosjekt».
(Opptak av intervju med personer som har god kjennskap til / lang erfaring med DNB - f.eks. ledere, pastorer)
- Fortsette arbeidet med digitalisering av arkivmateriale inkludert anskaffelse av nødvendig teknisk utstyr.
- Avklaring m.h.t. lokalitetene.
- Medlemsrekruttering.

BUDSJETTER NBHS

2020–2022

Inntekter	Regnskap 2019	Revidert 2020	2021	2022
Kontingenter	18.000	26.200	26.600	26.600
Kontingenter menigheter	6.400	8.800	8.800	9.600
Gave DNB	0	10.000	10.000	10.000
Gave Baptistkvinnene	1.500	2.000	2.000	2.000
Gave medlemmer	6.200	5.000	5.400	5.600
Diverse	132			
Sum inntekter	32.232	52.000	52.800	53.800

Utgifter	Regnskap 2019	Revidert 2020	2021	2022
Produksjon av Baptist	12.700	26.500	27.000	27.000
Styremøteutgifter	5.034	6.000	6.300	6.500
Kontorrekvisita	749	3.000	4.000	4.300
Teknisk utstyr/Digitalisering	0	10.000	5.000	5.000
Porto	5.544	6.000	6.500	6.800
Diverse	563	3.500	4.000	4.200
Sum utgifter	24.590	55.000	52.800	53.800

STATUTTER FOR NORSK BAPTIST-HISTORISK SELSKAP (ENDRINGSFORSLAG)

ENDRINGENE ER MARKERT

§ 1

Norsk Baptist-Historisk Selskap er et organ innen Det Norske Baptistsamfunn.

(Medlem kan enhver bli, som er interessert i å fremme kjennskapet til baptistenes historie.)

Enhver som er interessert i å fremme kjennskap til baptistenes historie, kan bli medlem.

Medlemmene betaler en årlig kontingent fastsatt av årsmøtet.

§ 2

Formålet med Norsk Baptist-Historisk Selskap er å ta vare på og føre register over **historisk** (protokoller, bøker, brev, dokumenter, bilder, film, lydbånd, mikrofilm og annet) materiale av betydning for kunnskap om og forståelse av baptisismen i Norge. Videre skal selskapet ved sitt arbeid stimulere til (foredragsvirksomhet, samt) utgivelse av historiske dokumenter, avhandlinger, artikler m.m. vedrørende de norske baptisters historie.

§ 3

Norsk Baptist-Historisk Selskap holder årsmøte annethvert år, **helst** samtidig med Baptistsamfunnets landsmøte. Om styret finner det nødvendig, eller 2/3 av medlemmene forlanger det, innkalles det til ekstraordinært årsmøte. Innkalling til ordinært årsmøte skjer

2 måneder før møtet holdes. Årsmøtet behandler virksomhetsrapport og regnskap, vedtar budsjett, tar stilling til arbeidsplaner, samt velger et styre på fem medlemmer og to varamedlemmer.

§4

Styret velges av Norsk Baptist-Historisk Selskaps årsmøte. Det består av (formann, nestformann, kasserer, sekretær/arkivar og femte medlem.) **leder, nestleder, sekretær og to styremedlemmer. I tillegg velges det to varamedlemmer. Kasserer kan velges utenom styret.** To og tre styremedlemmer er på valg ved hvert ordinært årsmøte. **Styreleder og varamedlemmene** (Varamedlemmene) er på valg ved hvert årsmøte. **Revisor og valgkomité på tre medlemmer velges ved hvert årsmøte.** Styret iverksetter vedtak fattet av årsmøtet, samt leder selskapets arbeid. (Styret sender årlig rapport til Det Norske Baptistsamfunn om Selskapets arbeid.)

§5

Oppløsning av Norsk Baptist-Historisk Selskap kan finne sted ved 2/3 stemmeflertall i to (etter hverandre følgende) **påfølgende** ordinære årsmøter. Selskapets (eiendeler tilhører) **pengebeholdning tilfaller** Det Norske Baptistsamfunn **og arkivalier overføres Riksarkivet.**

STATUTTER FOR NORSK BAPTIST-HISTORISK SELSKAP (ETTER ENDRINGER)

§1

Norsk Baptist-Historisk Selskap er et organ innen Det Norske Baptistsamfunn.

Enhver som er interessert i å fremme kjennskap til baptistenes historie, kan bli medlem.

Medlemmene betaler en årlig kontingent fastsatt av årsmøtet.

§2

Formålet med Norsk Baptist-Historisk Selskap er å ta vare på og føre register over historisk materiale av betydning for kunnskap om og forståelse av baptisamen i Norge. Videre skal selskapet ved sitt arbeid stimulere til utgivelse av historiske dokumenter, avhandlinger, artikler m.m. vedrørende de norske baptisters historie.

§3

Norsk Baptist-Historisk Selskap holder årsmøte annethvert år, helst samtidig med Baptistsamfunnets landsmøte. Om styret finner det nødvendig, eller 2/3 av medlemmene forlanger det, innkalles det til ekstraordinært årsmøte. Innkalling til ordinært årsmøte skjer

2 måneder før møtet holdes. Årsmøtet behandler virksomhetsrapport og regnskap, vedtar budsjett, tar stilling til arbeidsplaner, samt velger et styre på fem medlemmer og to varamedlemmer.

§4

Styret velges av Norsk Baptist-Historisk Selskaps årsmøte. Det består av leder, nestleder, sekretær og to styremedlemmer. I tillegg velges det to varamedlemmer. Kasserer kan velges utenom styret. To og tre styremedlemmer er på valg ved hvert ordinært årsmøte. Styreleder og

varamedlemmene er på valg ved hvert årsmøte. Revisor og valgkomité på tre medlemmer velges ved hvert årsmøte. Styret iverksetter vedtak fattet av årsmøtet, samt leder selskapets arbeid.

§5

Opplysning av Norsk Baptist-Historisk Selskap kan finne sted ved 2/3 stemmeflertall i to påfølgende ordinære årsmøter. Selskapets pengebeholdning tilfaller Det Norske Baptistsamfunn og arkivalier overføres Riksarkivet.

Bildetekst ...

INNSTILLING FRA VALGKOMITEEN I NBHS TIL ÅRSMØTET 2020.

3 styremedlemmer for 4 år:

Ellen Oseland	gjenvalg
Roger Dahl	gjenvalg
Gunnar Jan Eines	ny

Styreleder for 2 år:

Ellen Oseland	gjenvalg
---------------	----------

2 varamedlemmer for 2 år:

Arne Johannes Holte	gjenvalg
David Hunstad	gjenvalg

Kasserer/regnskapsfører for 2 år:

Mariann Eidberg	gjenvalg
-----------------	----------

Revisor for 2 år:

Siri Dufset Fjeldberg	ny
-----------------------	----

Valgkomité for årsmøtet 2022:

Magne Hultgren	ny
Arild Brun Svendsen	ny
Kjell Holtet	ny